

Landbrukets utviklingsfond

Årsrapport 2023

Rapport nr. 24/3-28
15.03.2024

Rapport: [Årsrapport 2023 for Landbrukets utviklingsfond](#)

Dato: 15.03.2024

Ansvarlig: Landbruksdirektoratet v/Seksjon økonomi og dokumentcenter

Bidragstere: ARA og ALP

Rapport-nr.: 24/3-28

Forsidebilde: [Evt. bildekreditering]

1	Leders beretning.....	4
2	Introduksjon til fondet og hovedtall	5
	2.1 Landbrukets utviklingsfond (LUF)	5
	2.2 Organisasjon og ledelse	5
	2.3 Innovasjon Norge.....	6
	2.4 Stiftelsen Norsk Mat.....	6
	2.5 Utvalgte hovedtall	6
	2.6 Fondskapital	7
	2.7 Utbetalt i 2023 i forhold til prognose 2023.....	8
	2.8 Landbrukets utviklingsfonds ansvar per 31.12.23	9
3	Årets aktiviteter og resultater	10
	3.1 Innvilgningsrammer for 2023.....	10
	3.2 Innvilgede tilskudd 2023	11
	3.3 Utbetalte tilskudd fra fondet i 2023.....	13
	3.4 Bedriftsretta midler til investering og utvikling	14
	3.5 Inn på tunet-løftet 2.....	15
	3.6 Områderettet innsats	16
	3.7 Nasjonale og regionale tilretteleggingsmidler.....	17
	3.8 Rekruttering og kompetanse i landbruket.....	20
	3.9 FoU-midler over jordbruksavtalen	24
	3.10 PRESIS – presisjonsjordbruk i praksis.....	26
	3.11 Stiftelsen Norsk Mat.....	26
	3.12 Utviklingsprogrammet	28
	3.13 Verdiskapningsprogram for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	28
	3.14 Skogbruk	29
	3.15 Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	35
	3.16 Midler til konfliktforebyggende tiltak jordbruk/reindrift.....	36
	3.17 Spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL	38
	3.18 Tilskudd til drenering.....	40
	3.19 Tilskudd til tiltak i beiteområder.....	41
	3.20 Handlingsplan for plantevernmidler.....	43
	3.21 Klima- og miljøprogrammet.....	44
	3.22 Klimasmart landbruk	47
	3.23 Biogass.....	48
	3.24 Støtte til verdensarvområdene og utvalgte kulturlandskap	50
	3.25 Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk.....	52
	3.26 Utsiktsrydding	54
	3.27 Investeringsstøtte i landbruket	54
	3.28 Bondens marked og norsk gardsost.....	55
	3.29 MetanHUB	55
4	Styring og kontroll	57
	4.1 Måloppnåelse	57
	4.2 Overholdelse av lover og regler og effektiv ressursbruk.....	57
	4.3 Internkontroll.....	57
5	Framtidsutsikter.....	58
	5.1 Prognoser for fondet i perioden 2024 – 2028	58
	5.2 Prognoser for likviditet for fondet i perioden 2024 – 2028	58

5.3	Prognose for fondet 2024 – 2028	59
6	Årsregnskap	60
6.1	Ledelseskommentar til årsregnskapet	60
6.2	Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2023	62
6.3	Fondsregnskap med noter	63

1 Leders beretning

Landbrukets utviklingsfond (LUF) består av en rekke tiltak og virkemidler innen næringsutvikling, kompetanseheving og klima- og miljøtiltak som skal stimulere til utvikling i landbruksnæringen. Virkemidlene omfatter bl.a. tilskuddsordninger, utviklingsprogrammer og prosjekter som skal bidra til å styrke og bygge ut næringsgrunnet på landbrukseiendommer, samt skape tiltak innen landbruksnæringen.

Midlene tildeles fondet som administreres av Landbruksdirektoratet. Forvaltningen av virkemidlene i fondet er spredt på flere aktører. Aktørene er Innovasjon Norge, Stiftelsen Norsk Mat, statsforvalterne, kommunene og fylkeskommunene i tillegg til Landbruksdirektoratet. Landbruksdirektoratet har utviklet gode rutiner og samarbeider godt med de andre aktørene for å forvalte fondet på en best mulig måte.

Denne årsrapporten dekker det ansvaret som Landbruksdirektoratet har som administrator av fondet og viser fondets samlede årsregnskap, ansvar og prognoser. Det gis i tillegg en kort rapportering på status for virkemiddelbruken innenfor de enkelte ordningene det bevilges midler til i fondet, med unntak av virkemidlene forvaltet av Innovasjon Norge og Stiftelsen Norsk Mat, som rapporterer direkte til Landbruks- og matdepartementet på resultatet av de virkemidlene som de har forvaltningsansvaret for.

Bevilgningen til Landbrukets Utviklingsfond har vært 2 227 mill. kroner i 2023. Det er om lag 591 mill. kroner mer enn de foregående årene.

Fondsregnskapet for 2023 viser et positivt resultat på 401,64 mill. kroner og fondskapitalen øker med tilsvarende beløp. Fondets fondskapital pr. 31.12.2023 er på 1004,25 mill. kroner. Det positive resultatet kommer blant annet av at det i 2023 ble økt bevilgning til LUF.

Fondets ansvar er ved utgangen av 2023 på 3006,968 mill. kroner. I tillegg kommer ansvar for rentestøtteordningen som per 31.12.23 er beregnet til 105,038 mill. kroner. Fondets ansvar har økt med 638,783 mill. kroner i 2023, dette er en økning på 27 prosent. Dette skyldes blant annet at det er en økning i samlet tilskuddsramme.

På grunn av den utfordrende kapital situasjonen til fondet ble det i jordbruksoppgjøret 2022 foreslått at alle ubenyttede rammer pr 31.12.2023 skulle inndras og ikke overføres til tilskuddsrammene for 2024. Dette er nå gjennomført og 73,752 mill. kroner er blitt inndratt pr 31.12.2023. Inndragning av ubenyttede rammer vil gi lavere tilskuddsramme i påfølgende år, noe som igjen vil gjøre at mindre blir tildelt og man får på sikt mindre til utbetaling.

Prognosene for 2024 – 2028 tilsier at fondet vil ha mer i bevilgning enn utbetalinger de første fire årene, og dermed øke fondskapitalen, men at utsiktene for 2028 er at fondet vil gå med underskudd igjen. Direktoratet anbefaler at man fortsatt følger nøye med på kapital situasjonen i fondet og at fondskapitalen og likviditeten holdes under oppsyn.

Jørn Rolfsen

Administrerende direktør

Landbruksdirektoratet

2 Introduksjon til fondet og hovedtall

2.1 Landbrukets utviklingsfond (LUF)

Vedtektene for LUF er fastsatt av Landbruks- og matdepartementet (LMD) 6. desember 2002, jf. vedtak V i St.prp. nr. 92 (2000 – 2001), behandlet i Stortinget og endret 19. desember 2014. Fondsmidlene blir bevilget av Stortinget, normalt sammen med behandlingen av proposisjonen om jordbruksoppjøret og i Prop. 1 S for Landbruks- og matdepartementet. Fondets kapital er plassert på rentebærende konto innenfor Statens konsernkontoordning i Norges Bank samt gjennom Innovasjon Norges (IN) utlånsvirksomhet.

Fondsmidlene kan brukes til:

- tiltak som tar sikte på å styrke og bygge ut næringsgrunnlaget på landbrukseiendommer. Dette gjelder også om landbrukseiendommen er en del av en kombinert arbeidsplass
- aktivitetsfremmende tiltak innen eller i tilknytning til landbruksnæringene.

Landbrukets utviklingsfond blir primært tilført midler gjennom jordbruksavtalen, kap. 1150 Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m., post 50 Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond. I enkelte tilfeller blir det også tilført midler fra andre kapitler på statsbudsjettet.

2.2 Organisasjon og ledelse

LMD fastsetter forskrifter og/eller nærmere regler for forvaltningen av de ulike ordningene under fondet og fordeler midlene til tilskuddsforvalterne. De ulike forvaltningsorganene kan fastsette utfyllende retningslinjer der det er behov for dette.

Landbruksdirektoratet har regnskapsføreransvaret for fondet. Fondets regnskap føres etter kontantprinsippet. Av den grunn vises ikke ansvaret, som er forpliktelser fondet har overfor betalingsmottakere, i selve regnskapet. Ansvaret vises i egen tabell og er benyttet i forbindelse med vurderingen av den økonomiske situasjonen til fondet. I henhold til fondets vedtekter skal Landbruksdirektoratet forvalte fondet ved å utbetale midler til de enkelte tilskuddsforvalterne etter nærmere avtale. Ordningen med rentestøtte blir ikke tildelt innvilgningsramme på lik linje med andre ordninger, kun beregnet beløp til utbetaling.

Forvaltningen av fondet og de tilskuddsordningene som blir finansiert av fondet, følger de krav som er satt til statlig økonomistyring i økonomiregelverket for staten og ellers det som følger av vedtektene og annet regelverk for de ulike ordningene. Landbruksdirektoratets utgifter til administrasjon av fondet blir dekt av fondsmidlene etter nærmere retningslinjer og rammer fastsatt av LMD. Rammer og forutsetninger for tilskudd og/eller lån fra fondet blir fastsatt i de årlige jordbruksoppjørene og i forbindelse med Stortingets behandling av proposisjonen om jordbruksoppjøret og Prop 1.S.

Opgaven med forvaltning av tilskuddsordninger innenfor LUF gis til tilskuddsforvalterne gjennom årlige tildelings-/oppdragsbrev fra LMD og direktoratet. Årsrapporten med regnskap for 2023 baserer seg på rapportering fra tilskuddsforvalterne.

2.3 Innovasjon Norge

Innovasjon Norge (IN) forvalter tilskuddsrammen for flere ordninger som er en del av LUF.

IN har ansvar for oppfølging av følgende ordninger:

- Verdiskapningsprogram for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket
- Bedriftsretta midler til investering og utvikling (IBU-ordningen)
- Utviklingsprogrammet
- Rentestøtte (avviklet, men det foretas fremdeles utbetalinger av ansvar for tidligere tilsagn)
- Investeringslån i landbruket (avviklet, men det innbetales fremdeles avdrag på utestående lån).

Landbruksdirektoratet skal i henhold til tildelingsbrevet fra LMD overføre midler terminvis 4-6 ganger per år til IN. Hver måned rapporterer IN hvilke ordninger de har foretatt utbetalinger på, og direktoratet bokfører dette i resultatregnskapet til LUF. Differansen mellom overførte terminvise beløp og utbetaling av tilskudd kommer frem av balansen i LUF-regnskapet som «A-konto LUF-IN». Tapsavsetningen til risikolån landbruk bevilget over IBU-ordningen er bokført i balansen i LUF-regnskapet.

Innovasjon Norge avlegger egen rapport til LMD på bruken av midlene i tråd med rapporteringskalender fra Nærings- og fiskeridepartementet. Det fremgår derfor ingen detaljert resultatrapportering på INs ordninger i årsrapporten til LUF.

2.4 Stiftelsen Norsk Mat

Landbruksdirektoratet overfører tildelte midler fra LUF til Stiftelsen Norsk Mat terminvis 4-6 ganger per år. Etersom midlene til stiftelsen bevilges gjennom tilskuddsbrev fra LMD leveres egen rapportering til LMD på bruken av disse midlene. Det er lagt inn kort resultatrapportering på virkemiddelbruken til stiftelsen i årsrapporten til LUF.

2.5 Utvalgte hovedtall

Nøkkeltall (mill. kroner)	Regnskap 2023	Regnskap 2022	Regnskap 2021
Beholdninger på konto i Norges Bank	1139,754	543,816	449,508
Årlig tilført fondet	2321,507	1711,524	1425,622
Årlig utbetalt	1919,864	1651,829	1630,565
Resultat	401,643	59,695	-204,943
Ansvar	3006,968	2367,606	2158,284
Fondskapital	1004,251	602,608	542,913

LUF får en årlig ramme for innvilgning av nye tilskudd i forbindelse med jordbruksforhandlingene. Justering kommer frem i stortingsproposisjonen etter jordbruksforhandlingene og i LMDs budsjettproposisjon til Stortinget i forbindelse med fremleggelse av statsbudsjettet, Prop. 1 S. Fondets ansvar og fondskapital er utdypet i pkt. 2.6 og 2.8.

2.6 Fondskapital

Fondskapitalen ble i 2024 økt med 401,64 mill. kroner til 1004,25 mill. kroner.

Med dagens prognose for utbetalinger i 2024 og inntekt basert på Prop. 1 S (2023-2024) og bevilgning over kapittel 1150.50, kapittel 1149.71 og 73 i 2024 forventes det et overskudd på 138,87 mill. kroner i 2024. Prognosene viser at fondskapitalen vil økes ytterligere de neste 4 årene, men at utsiktene for 2028 er at fondet vil gå med underskudd.

Prognoser for 2024 - 2028 er ytterligere omtalt under kapittel 5.

Tall i mill. kroner								
	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
Fondskapital	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
01.01.	747,86	542,91	602,61	1 004,25	1 148,12	1 223,41	1 260,92	1 309,30
31.12.	542,91	602,61	1 004,25	1 148,12	1 223,41	1 260,92	1 309,30	1 302,37
Endring	-204,94	59,70	401,64	143,87	75,29	37,51	48,38	-6,93

Tabellen under viser fordelingen av fondskapitalen.

Tall i mill. kroner								
	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
Fondskapital i LUF	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Innestående Norges Bank, inkl. a konto IN	561,539	638,279	1 046,180	1 143,904	1 220,040	1 257,951	1 306,534	1 299,502
Utestående investeringslån	23,112	9,012	3,707	4,220	3,374	2,973	2,766	2,869
Tapsfond BU risikolån	-41,648	-44,414	-45,427	-	-	-	-	-
Kortsiktig gjeld	-0,090	-0,269	-0,209	-	-	-	-	-
Utestående fordringer	-	-	-	-	-	-	-	-

2.7 Utbetalt i 2023 i forhold til prognose 2023

Tall i mill. kr		Prognose	Utbetalt	
		2023	2023	Differanse
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	IN	869,500	714,220	155,280
Nasjonale tilretteleggingsmidlar	Ldir	7,393	3,432	3,961
Inn på tunet-løftet del 2	Ldir	8,332	6,746	1,586
Regionale tilretteleggingsmidlar	FK	40,000	40,000	-
Områderetta innsats	LMD			
<i>Bærekraftig matproduksjon i nord</i>		17,000	17,000	-
<i>Arktisk landbruk</i>	LMD	5,000	4,260	0,740
<i>Fjellandbruket</i>	LMD	3,622	2,074	1,548
Rekruttering og kompetanse i landbruket		-	-	-
<i>Nasjonalt rekrutteringsprosjekt</i>	LMD	-	-	-
<i>Regionale kompetansenettverk for lokalmat</i>	FK	14,700	14,700	-
<i>Regionale tilskott til rekruttering og kompetanseheving</i>	FK	14,000	14,000	-
<i>Nasjonal modell for vaksenagronom Mentorordning</i>	LMD/NRI	4,000	4,606	-0,606
Forskning og utvikling	Ldir	79,954	73,456	6,498
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,000	4,102	-0,102
Stiftinga Norsk Mat	Matmerk	66,000	66,000	-
Utviklingsprogrammet	IN	85,500	87,619	-2,119
Bondens marked og Norsk Gardsost	LMD	4,000	3,850	0,150
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	IN	141,500	137,840	3,660
Skogbruk	Ldir	270,000	263,283	6,717
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	LMD	1,000	3,000	-2,000
Midlar til konfliktføreb. tiltak jordbruk/reindrift	Ldir	5,000	0,888	4,112
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Ldir	170,000	131,259	38,741
Drenering	Ldir	60,000	69,094	-9,094
MetanHUB	Ldir	-	-	-
Tilskott til tiltak i beiteområde	SF	33,000	31,075	1,925
Handlingsplan for plantevernmidlar	Ldir	13,000	8,162	4,838
Klima- og miljøprogram	Ldir	43,700	29,830	13,870
Klimasmart landbruk	Ldir	10,013	6,250	3,763
Biogass	Ldir	13,000	13,112	-0,112
Støtte verdsarvområda og utvalde kulturlandskap	Ldir	50,000	48,536	1,464
Utviklings tiltak innen økologisk jordbruk	Ldir/SF	33,600	26,541	7,059
Administrasjonskostnader	Ldir	4,202	4,702	-0,500
Utsiktsrydding	Ldir	0,500	0,125	0,375
Investeringsstøtte i landbruket	IN	0,500	0,142	0,358
KIL	Ldir	-	-	-
Sum utbetalinger		2 089,016	1 846,906	242,110

Viser til Innovasjon Norges egen rapport til LMD for kommentarer på avvik mellom prognosert og utbetalt for ordningene *Bedriftsretta midlar til investering og utvikling*.

2.8 Landbrukets utviklingsfonds ansvar per 31.12.23

Tall i mill. kroner		Ansvar		Endring
		31.12.22	31.12.23	
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	IN	996,594	1 419,025	422,432
Nasjonale tilretteleggingsmidlar	Ldir	14,289	27,160	12,870
Inn på tunet-løftet del 2	Ldir	7,017	0,199	-6,817
Regionale tilretteleggingsmidlar	FK	-	-	-
Områderetta innsats	LMD			
<i>Bærekraftig matproduksjon i nord</i>	LMD	-	-	-
<i>Arktisk landbruk</i>	LMD	10,007	4,973	-5,034
<i>Fjellandbruket</i>	LMD	7,081	8,309	1,228
Rekruttering og kompetanse i landbruket				
<i>Nasjonalt rekrutteringsprosjekt</i>	LMD	-	-	-
<i>Regionale kompetansenettverk for lokalmat</i>	FK	-	-	-
<i>Regionale tilskott til rekruttering og kompetanseheving</i>	FK	-	-	-
<i>Nasjonal modell for vaksenagronom</i>	FK	-	-	-
<i>Mentorordning</i>	LMD/ NRL	3,371	2,765	-0,606
Forskning og utvikling	Ldir	6,406	6,842	0,435
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,102	4,000	-0,102
Stiftinga Norsk Mat	Matmerk	-	-	-
Utviklingsprogrammet	IN	111,897	114,240	2,344
Bondens marked og Norsk Gardsost	LMD			
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	IN	128,227	206,846	78,619
Skogbruk	Ldir	328,237	340,479	12,242
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	LMD	-	-	-
Midlar til konfliktløreb. tiltak jordbruk/reindrift	Ldir	2,481	5,707	3,225
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Ldir	376,258	413,455	37,197
Drenering	Ldir	141,243	219,758	78,515
MetanHUB	Ldir	-	-	-
Tilskott til tiltak i beiteområde	SF	37,819	38,478	0,659
Handlingsplan for plantevernmidlar	Ldir	15,961	21,702	5,741
Klima- og miljøprogram	Ldir	54,298	59,415	5,118
Klimasmart landbruk	Ldir	0,089	3,853	3,763
Biogass	Ldir	-	-	-
Støtte verdsarvområda og utvalde kulturlandskap	Ldir	83,521	81,905	-1,617
Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk	Ldir/SF	32,920	22,116	-10,804
Administrasjonskostnader	Ldir	-	-0,000	-0,000
Utsiktsrydding	Ldir	0,500	0,017	-0,483
Investeringsstøtte i landbruket	IN	5,185	5,043	-0,142
KIL	Ldir	0,682	0,682	-
Sum		2 368,185	3 006,968	638,783

Det er en differanse på ansvar pr 31.12.2022 i forhold til det som ble rapportert i LUF årsrapport 2022. Ansvaret har økt med 0,579 mill. kroner. Endringen gjelder følgende ordninger: Skogbruk og forskning og utvikling. Det er blitt rettet opp tidligere års feil.

Ansvaret totalt har økt med 638,783 mill. kroner fra 2022. Dette er en økning på 27 prosent.

På IBU (Bedriftsrettede midler til investering) har tilskuddsrammen økt mye de siste årene, og derav øker også ansvaret. På drenering økte tilskuddssatser med 60 % fra 1.7.2023. Det førte til en betydelig økt aktivitet fra midten av 2023, noe som har gitt en stor økning i ansvar.

3 Årets aktiviteter og resultater

LUF-midler over jordbruksavtalen inngår i Statsbudsjettet under LMDs budsjettproposisjon. Tilskuddsrammen med endringer som det rapporteres på for 2023, kommer frem av Prop 1. S (2022-2023).

3.1 Innvilgningsrammer for 2023

Tall i mill. kroner		Innvilgnings- ramme 2023	Inndratt i 2023	Overført fra 2022	Til disposisjon 2023
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	IN	1 150,500	79,124	94,025	1 323,649
Nasjonale tilretteleggingsmidlar	Ldir	16,000	0,355	0,952	17,307
Inn på tunet-løftet del 2	Ldir	-	1,498	1,316	2,814
Regionale tilretteleggingsmidlar	FK	40,000	-	-	40,000
Områderetta innsats	LMD				
<i>Bærekraftig matproduksjon i nord</i>	LMD	17,000	-	-	17,000
<i>Arktisk landbruk</i>	LMD	-	1,644	-	1,644
<i>Fjellandbruket</i>	LMD	3,000	0,247	1,294	4,541
Rekruttering og kompetanse i landbruket		-	-	-	-
<i>Nasjonalt rekrutteringsprosjekt</i>	LMD	-	-	-	-
<i>Regionale kompetansenettverk for lokalmat</i>	FK	14,700	-	-	14,700
<i>Regionale tilskott til rekruttering og kompetanseheving</i>	FK	14,000	-	-	14,000
<i>Nasjonal modell for vaksenagronom</i>	FK	17,000	-	-	17,000
<i>Mentorordning</i>	LMD/NRL	4,000	-	-	4,000
Forskning og utvikling	Ldir	82,000	1,206	1,837	85,043
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,000	-	0,578	4,578
Stiftinga Norsk Mat	Matmerk	66,000	-	-	66,000
Utviklingsprogrammet	IN	84,300	3,865	28,687	116,852
Bondens marked og Norsk Gardsost	LMD	4,000	-	-	4,000
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	IN	232,000	9,153	1,333	242,486
Skogbruk	Ldir	260,000	41,926	20,350	322,276
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	LMD	3,000	-	-	3,000
Midlar til konfliktføreb. tiltak jordbruk/reindrift	Ldir	3,000	0,083	9,723	12,806
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Ldir	170,000	45,110	7,526	222,636
Drenering	Ldir	68,000	53,578	94,966	216,544
MetanHUB	Ldir	-	-	-	-
Tilskott til tiltak i beiteområde	SF	31,000	4,470	1,918	37,387
Handlingsplan for plantevernmidlar	Ldir	14,000	0,586	0,340	14,926
Klima- og miljøprogram	Ldir	37,000	3,648	2,417	43,065
Klimasmart landbruk	Ldir	10,000	-	0,013	10,013
Biogass	Ldir	13,000	-	2,606	15,606
Støtte verdsarvområda og utvalde kulturlandskap	Ldir	47,448	11,695	0,881	60,024
Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk	Ldir/SF	15,000	0,424	2,024	17,448
Administrasjonskostnader	Ldir	4,702	-	-	4,702
Utsiktsrydding	Ldir	-	0,358	7,046	7,405
Investeringsstøtte i landbruket	IN	-	-	1,619	1,619
KIL	Ldir	-	-	0,195	0,195
Disponibel innvilgningsramme		2 424,650	258,970	281,646	2 965,265

3.2 Innvilgede tilskudd 2023

Tall i mill. kroner		Til disposisjon 2023	Innvilget i 2023	Inndratte rammer 2023	Ubenyttet pr. 31.12.2023
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	IN	1 323,649	1 214,129	-	109,520
Nasjonale tilretteleggingsmidlar	Ldir	17,307	16,657	0,650	-0,000
Inn på tunet-løftet del 2	Ldir	2,814	1,427	0,637	0,750
Regionale tilretteleggingsmidlar	FK	40,000	40,000	-	-
Områderetta innsats	LMD				
<i>Bærekraftig matproduksjon i nord</i>	LMD	17,000	17,000	-	-
<i>Arktisk landbruk</i>	LMD	1,644	0,870	-	0,774
<i>Fjellandbruket</i>	LMD	4,541	3,550	0,991	-
Rekruttering og kompetanse i landbruket		-	-	-	-
<i>Nasjonalt rekrutteringsprosjekt</i>	LMD	-	-	-	-
<i>Regionale kompetansenettverk for lokalmat</i>	FK	14,700	14,700	-	-
<i>Regionale tilskott til rekruttering og kompetanseheving</i>	FK	14,000	14,000	-	-
<i>Nasjonal modell for vaksenagronom Mentorordning</i>	FK	17,000	17,000	-	-
<i>Mentorordning</i>	LMD/ NRL	4,000	4,000	-	-
Forskning og utvikling	Ldir	85,043	75,097	1,800	8,146
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,578	4,000	-	0,578
Stiftinga Norsk Mat	Matmerk	66,000	66,000	-	-
Utviklingsprogrammet	IN	116,852	93,828	23,024	-0,000
Bondens marked og Norsk Gardsost	LMD	4,000	3,850	-	0,150
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	IN	242,486	225,612	16,874	-
Skogbruk	Ldir	322,276	317,452	4,825	-0,000
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	LMD	3,000	3,000	-	-
Midlar til konfliktførebe. tiltak jordbruk/reindrift	Ldir	12,806	4,196	-	8,610
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Ldir	222,636	213,566	9,070	-
Drenering	Ldir	216,544	201,187	-	15,358
MetanHUB		-	-	-	-
Tilskott til tiltak i beiteområde	SF	37,387	36,203	1,184	0,000
Handlingsplan for plantevernmidlar	Ldir	14,926	14,490	0,437	-0,000
Klima- og miljøprogram	Ldir	43,065	38,596	1,262	3,207
Klimasmart landbruk	Ldir	10,013	10,013	-	-0,000
Biogass	Ldir	15,606	13,112	2,494	-
Støtte verdsarvområda og utvalde kulturlandskap	Ldir	60,024	58,614	-	1,410
Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk	Ldir/SF	17,448	16,161	1,287	-0,000
Administrasjonskostnader	Ldir	4,702	4,702	-	-
Utsiktsrydding	Ldir	7,405	0,000	7,405	-
Investeringsstøtte i landbruket	IN	1,619	-	1,619	-
KIL	Ldir	0,195	-	0,195	-
Sum		2 965,265	2 743,013	73,752	148,501

Administrasjonskostnader gjelder forvaltning av LUF som gjøres av Landbruksdirektoratet.

På grunn av den utfordrende kapital situasjonen i fondet ble det i jordbruksoppgjøret 2022 foreslått å inndra alle ubenyttede midler pr 31.12.2023. Det er gjort vurderinger av hvilke ordninger som kan omfattes av inndragningen, og det har vært gjennomført møter med næringen om hvilke ordninger det blir inndratt midler på. Ordninger forvaltet av fylkeskommunen og ordninger som er samfinansiert er ikke omfattet av inndragningen. Det er også bestemt å overføre midler på noen ordninger som har særskilte behov for å få med ubenyttede midler over til neste

år. I dialog mellom avtalepartene er det enighet som å inndra 73,752 mill. kroner av ubenyttede rammer 31.12.23.

Avtalepartene er enige om å føre en restriktiv linje med hensyn på å avvike fra prinsippet om at alle ubenyttede rammer skal inndras. Inn på tunet-løftet del 2 og PRESIS er tidsavgrensede prosjekter. For Inn på tunet-løftet del 2 som ble avsluttet i 2023 er det ønskelig å dekke de to utestående prosjektsøknader med overførte midler. Utover dette er det enighet om å inndra resterende ubenyttede rammer for dette prosjektet. Det foreslås ingen inndragning av PRESIS, der overføres alle ubenyttede midler til 2024.

På drenering var det en økning på 60 % i tilskuddssatsen fra juli 2023, noe som resulterte i omtrent en tredobling av dreneringsaktiviteten fra det tidspunktet. Dette var betydelig mer enn det som lå til grunn for prognosen i jordbruksforhandlingene 2023. Avtalepartene er derfor enige om at ubenyttet ramme på 15,357 mill. kroner ikke inndras.

For forskning og utvikling er ubenyttede midler pr. 31.12.2023 bundet opp i innvilgede prosjekter med oppstart i 2024, foruten 1,8 mill. kroner som er ubenyttet. Det vil si at 8,146 mill. kroner er bundet opp frem i tid og er i realiteten ikke ubenyttede midler pr 31.12.2023 og kan med det ikke omfattes av ny rutine for inndragning av ubenyttede midler.

3.3 Utbetalte tilskudd fra fondet i 2023

Tall i mill. kroner		Til disposisjon 2023	Innvilget i 2023	Utbetalt i 2023
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	IN	1323,649	1 214,129	714,220
Nasjonale tilretteleggingsmidlar	Ldir	17,307	16,657	3,432
Inn på tunet-løftet del 2	Ldir	2,814	1,427	6,746
Regionale tilretteleggingsmidlar	FK	40,000	40,000	40,000
Områderetta innsats				
<i>Bærekraftig matproduksjon i nord</i>	LMD	17,000	17,000	17,000
<i>Arktisk landbruk</i>	LMD	1,644	0,870	4,260
<i>Fjellandbruket</i>	LMD	4,541	3,550	2,074
Rekruttering og kompetanse i landbruket		0,000	-	
<i>Nasjonalt rekrutteringsprosjekt</i>	LMD	0,000	-	-
<i>Regionale kompetansenettverk for lokalmat</i>	FK	14,700	14,700	14,700
<i>Regionale tilskott til rekruttering og kompetanseheving</i>	FK	14,000	14,000	14,000
<i>Nasjonal modell for vaksenagronom Mentorordning</i>	LMD/ NRL	4,000	4,000	4,606
Forskning og utvikling	Ldir	85,043	75,097	73,456
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,578	4,000	4,102
Stiftinga Norsk Mat	Matmerk	66,000	66,000	66,000
Utviklingsprogrammet	IN	116,852	93,828	87,619
Bondens marked og Norsk Gardsost	LMD	4,000	3,850	3,850
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	IN	242,486		
Skogbruk	Ldir	322,276	225,612	137,840
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	LMD	3,000	3,000	3,000
Midlar til konfliktføre. tiltak jordbruk/reindrift	Ldir	12,806	4,196	0,888
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Ldir	222,636	213,566	131,259
Drenering	Ldir	216,544	201,187	69,094
MetanHUB	Ldir	-	-	-
Tilskott til tiltak i beiteområde	SF	37,387	36,203	31,075
Handlingsplan for plantevernmidlar	Ldir	14,926	14,490	8,162
Klima- og miljøprogram	Ldir	43,065	38,596	29,830
Klimasmart landbruk	Ldir	10,013	10,013	6,250
Biogass	Ldir	15,606	13,112	13,112
Støtte verdsarvområda og utvalde kulturlandskap	Ldir	60,024	58,614	48,536
Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk	Ldir/SF	17,448	16,161	26,541
Administrasjonskostnader	Ldir	4,702	4,702	4,702
Utsiktsrydding	Ldir	7,405	-	0,125
Investeringsstøtte i landbruket	IN	1,619	-	0,142
KIL	Ldir	0,195	-	-
Sum		2 965,265	2 743,013	1 846,906

Sum utbetalt 2023 er i denne tabellen 1846,906 mill. kroner (utbetalt på ordninger), mens den i tabell under pkt. 2.5 og 5.1 er 1919,864 mill. kroner (årsregnskapet). Differansen gjelder i hovedsak skogsbilveier hvor det er utbetalt 25,200 mill. kroner og tilskudd til skog, klima og energitiltak hvor det er utbetalt 4,5 mill. kroner via LUF i 2023. Skogsbilveier er dekket over kapittel 1149.71 og tilskudd til skog, klima og energitiltak er dekket over kapittel 1149.73, midlene er tildelt Landbruksdirektoratet og overført til LUF (note 1 pkt. 6.3 i årsregnskapet). Resten av differansen skyldes midler fra Klima- og miljødepartementet til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og midler til reindrift overført fra Reindriftens utviklingsfond.

Forskning og utvikling er inkludert CO2 komp midlene.

3.4 Bedriftsretta midler til investering og utvikling

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Bedriftsretta midler til investering og utvikling	IN	996,594	1 087,300	1 181,325	1 150,929	79,124	649,373	1 419,025	1 142,700		1 252,220
Administrasjonskostnader (inkl. KEU)	IN	-	63,200	63,200	63,200		63,200		77,800		77,800
Avsetning til tapsfond	IN				1,647	0,217	1,647				-
Sum		996,594	1 150,500	1 244,525	1 215,776	79,341	714,220	1 419,025	1 220,500	-	1 330,020

Tall i mill. kroner			Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
			2024	2025	2026	2027	2028
Bedriftsretta midler til investering og utvikling	IN	850,000	950,000	975,000	975,000	975,000	
Administrasjonskostnader (inkl. KEU)	IN	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	
Avsetning til tapsfond	IN						
Sum		925,000	1 025,000	1 050,000	1 050,000	1 050,000	

Bedriftsretta midler til investering og utvikling forvaltes av Innovasjon Norge. IN avlegger egen rapport til LMD på sine ordninger.

Rentestøtte

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Låneramme			-	-					-		-
Rentestøttebeløp	IN	145,000		-	-	-	39,962	105,038			-
Sum rentestøtte		145,000	-	-	-	-	39,962	105,038	-	-	-

Tall i mill. kroner			Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
			2024	2025	2026	2027	2028
Låneramme							
Rentestøttebeløp	IN	35,000	27,000	21,000	15,000	10,000	
Sum rentestøtte		35,000	27,000	21,000	15,000	10,000	

Siden ordningen er avvirket bevilges det kun midler til å dekke utbetaling av resterende ansvar. Tilsagn om rentestøtte genererer utbetalinger over 15 år. Etersom siste tilsagn om rentestøtte ble gitt i 2015, kan det ventes utbetalinger av rentestøtte t.o.m. ut 2030.

Størrelsen på fremtidige utbetalinger er avhengig av renteutviklingen og det totale ansvaret for ordningen kan derfor ikke beregnes eksakt. Ved beregning av ansvar for rentestøtte har Innovasjon Norge lagt til grunn renten for kommende år for alle tilsagn som ligger i systemet per 31.12. Når renten øker beregnes det et økende ansvar, og når renten reduseres beregnes det et redusert ansvar.

3.5 Inn på tunet-løftet 2

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
		-ramme	innvilg. -ramme	2023	2023	2023	2023	-ramme	sentral ramme	innvilg. -ramme
		31.12.22	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Inn på tunet del. 2 Ldir	7,017		1,316	1,427	1,498	6,746	0,199		0,637	0,750
Sum	7,017	-	1,316	1,427	1,498	6,746	0,199	-	0,637	0,750

Tall i mill. kroner	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
	2024	2025	2026	2027	2028
Inn på tunet del. 2 Ldir	0,200				
Sum	0,200	-	-	-	-

Inn på tunet del. 2 Ldir	0,200
Sum	0,200

Inn på tunet-løftet 2 er under avslutning og direktoratet har vært prosjektleder og leverer sluttrapport i første kvartal 2024. Leveranser fra Inn på tunet-løftet 2:

- Det er laget en digital “Nasjonal håndbok - Innkjøp av Inn på tunet tjenester” ved prosjektledelse av Landbruksdirektoratet i samarbeid med Agenda Kaupang.
- Oppdatert og digitalisert “Nasjonal veileder - Gården som arena for barn i skolen”, ved prosjektledelse av Statsforvalteren i Nordland
- Oppdatert “Nasjonal håndbok - Dagaktivitetstilbud for personer med demens”, ved prosjektledelse av Senter for Aldring og helse.
- Informasjons folder «Inn på tunet for personer med demens», fra pilotprosjektet i Oslo og Viken
- Ny nettside om Inn på tunet hos Landbruksdirektoratet.no
- E-læringskurs «Demensomsorg på gård», ved prosjektledelse av Statsforvalteren i Oslo og Viken
- Vurderingsverktøy «Valg av Inn på tunet tilbyder», fra pilotprosjektet i Vestland
- Flere nye filmer fra ulike tjenesteområder
- Fire sluttkonferanser for pilotprosjektene og en sluttkonferanse for Inn på tunet-løftet 2.
- Masteroppgave på skoleområdet, fra pilotprosjektet i Nordland

Kommentar regnskap 2023

Alle påløpte kostnader er fakturert. Det gjenstår ubrukte midler i forhold til budsjett. Dette skyldes at pilotprosjektene ble noe rimeligere enn planlagt på grunn av avlyste aktiviteter i forbindelse med pandemien. I tillegg er det ubrukte midler etter sluttkonferanse og produksjon av digital versjon av “Nasjonal håndbok- Gården som arena for barn i skolen”.

Kommentar prognose 2024

Det er et utestående ansvar på 200 000 kroner, der produksjonen av den digitale versjonen av “Nasjonal håndbok- Gården som arena for barn i skolen” ikke er ferdig fakturert ennå.

3.6 Områderettet innsats

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Bærekraftig matproduksjon i nord		-	17,000	17,000	17,000	17,000	-	17,000		17,000
Fjellandbruket	SF	0,122				-	0,122			
Fjellandbruket II	SF	6,960	3,000	4,294	3,550	0,247	2,074	3,000	0,991	3,000
Arktisk Landbruk II	SF	10,007		-	0,870	1,644	4,260	4,973		0,774
Sum		17,088	20,000	21,294	21,420	1,891	23,335	13,282	20,000	0,991

Tall i mill. kroner	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
	2024	2025	2026	2027	2028
Bærekraftig matproduksjon i nord	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000
Fjellandbruket	SF				
Fjellandbruket II	SF	2,400	2,400	2,400	2,400
Arktisk Landbruk II	SF	1,193	2,670		
Sum	20,593	22,070	19,400	19,400	19,400

Kommentar regnskap 2023

Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord

I jordbruksoppgjøret 2023 er det avsatt 17 mill. kroner for 2024 til en videreføring av satsingen på bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord. Troms fylkeskommune har ansvaret for å koordinere satsingen i samarbeid med NIBIO og fylkeskommunene i Nordland og Finnmark. Utforming og gjennomføring av satsingen skal skje i nært samarbeid med landbrukets organisasjoner i nord, statsforvalterne, Sametinget, nordnorske næringsaktører, forsknings- og kunnskapsmiljøer og øvrige regionale myndigheter. Målet for satsingen er å styrke sårbare produsentmiljøer i Finnmark, Troms og Nordland, motvirke bruksnedgang, øke arealbruken og heve kompetansen til landbruksnæringen og verdikjeden for mat, samt å utnytte regionale fortrinn og muligheter innen arktisk landbruk. 5 mill. kroner av satsingen er avsatt til forskning og øvrig kunnskapsutvikling i regi av NIBIO. Satsingen skal evalueres etter 3 år.

Den regionale satsingen arbeider ut fra 4 ulike arbeidspakker/temaknyttet til 1) omlegging fra bås-fjøs til løsdriftsfjøs, 2) økonomi og lønnsomhet, 3) økt bruk av utmarksbeite i nord og 4) øke totalberedskapen gjennom økt matproduksjon. I 2023 ble det innvilget vel 8 mill. kroner til omlegging av bås-fjøs til løsdrift, om lag 1,3 mill. kroner til økonomi og lønnsomhet, 3 mill. kroner til utmarksbeite, og vel 2,5 mill. kroner til å øke totalberedskapen. En mer detaljert rapportering fra satsingens første år er innen 20. februar og leveres Landbruks- og matdepartementet.

Arktisk landbruk

Midlene omfatter Nordland, Troms og Finnmark og skal bidra til utvikling og økt utnytting av arktisk kvalitet som konkurransefortrinn for landbruket i nordområdene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har et koordinerende ansvar for forvaltning av midlene opp mot øvrige

statsforvaltere, fylkeskommuner, næringsorganisasjoner og ev. andre aktører i de aktuelle områdene.

Prioriteringene for 2022 var utvikling av potet-, grønt- og bærnæringen, bedre utnyttelse av beite- og grovfôrressursene, aktivitet som kan bidra til å synliggjøre betydningen av å produsere mat i landsdelen, aktiviteter som kan bidra til klimatilpasning eller utslippsreduksjoner og mobilisering for å få frem nye produsenter og nye produkter med basis i det arktiske landbruket. Det ble innvilget 5,868 mill. kroner i tilskudd til 13 prosjekter i 2022. Satsingen har i perioden 2018 – 2022 bidratt til finansiering av 46 ulike prosjekter som til sammen har bidratt på ulike måter til å styrke det arktiske landbruket.

Satsingen Arktisk landbruk blir fra 2023 avløst av en forsterket satsing på Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord. Troms og Finnmark fylkeskommune har et koordinerende ansvar for forvaltning av satsingen.

Fjellandbruket

Områderettet innsats omfatter i 2023 en bevilgning på 20,0 mill. kroner, hvorav 3 mill. kroner er rettet inn mot fjellandbruket forvaltet av statsforvalteren og 17 mill. kroner som gjelder en satsing på bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord forvaltet av fylkeskommunen. I saksbehandlingen benyttes Agros, og tilskudd gitt av statsforvalteren blir utbetalt av Landbruksdirektoratet. Midlene til fylkeskommunen inngår som en del av LMDs samlede oppdragsbrev til fylkeskommunene.

Innretning på og prioritering av midlene er tilpasset regionale behov og i tråd med regionale næringsprogram/handlingsplaner i de fire fylkene. Midlene er gjort kjent gjennom statsforvalterens hjemmesider for tilskuddsutlysning med nyhetsvarsel, samt at det sendes ut spesiell informasjon til kommuner og andre aktører (NLR, NIBIO m.fl). Det legges ellers til grunn at prosjektene skal bidra til å styrke grunnlaget for bærekraftig verdiskaping. I tillegg vektlegges å støtte prosjekter med god forankring i landbruksnæringen i fjellandbruksområdene. Hovedvekten av prosjektene er flerårige, og i perioden 2019–2023 er det innvilget støtte til totalt 134 prosjekter, derav 25 prosjekter i 2023.

3.7 Nasjonale og regionale tilretteleggingsmidler

Tall i mill. kroner		Ansvar					Innvilg. sponibel				
		Innvilg. -ramme		innvilg. -ramme			Innvilg. -ramme		sponibel -ramme		
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Nasjonale tilretteleggingsmidler	Ldir	14,289	16,000	16,952	16,657	0,355	3,432	27,160	16,000	0,650	16,000
Regionale tilretteleggingsmidler	FK	-	40,000	40,000	40,000	-	40,000	-	41,000	-	41,000
Sum		14,289	56,000	56,952	56,657	0,355	43,432	27,160	57,000	0,650	57,000

Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt				
		2024	2025	2026	2027	2028
		Nasjonale tilretteleggingsmidler	Ldir	6,213	11,154	14,500
Regionale tilretteleggingsmidler	FK	41,000	41,000	41,000	41,000	41,000
Sum		47,213	52,154	55,500	57,000	57,000

Kommentar regnskap 2023

Disponibel innvilgningsramme for 2024 vises som 16,65 mill. kroner for tilskudd til nasjonale tilretteleggingstiltak. Dette er ikke reelt disponible midler siden det ble innvilget tilnærmet 16. mill. kroner til nye prosjekter i desember 2023.

Tilskuddsmidlene til de regionale tilretteleggingsmidlene blir overført til fylkeskommunene sin bankkonto. innvilget beløp for disse tilskuddsmidlene viser derfor overført beløp og ikke hva som er innvilget av fylkeskommunene.

Nasjonale tilretteleggingsmidler (NT)

Formålet med midlene er å bidra til å styrke verdiskapingen i landbruket gjennom tilretteleggende tiltak som bidrar til fellesskapsløsninger innen næringsutvikling og kompetanseheving av nasjonal nytteverdi. Tiltakene varierer innenfor de to tilskuddsområdene for ordningen (næringsutvikling og kompetanseheving), og omfatter alt fra prosjekter og utredninger til utvikling av kurs m.m.

I jordbruksoppgjøret 2022 ble det avsatt 16 mill. kroner i ramme for 2023, som var en økning av rammen fra tidligere år. Det ble gitt særskilte tematiske føringer som gjaldt oppfølging av rapporten «Grøntsektoren mot 2035», økologisk landbruk, investeringer i landbruksbygg og løsdriftsfjøs. Hoveddelen av rammen ble utlyst som del av den årlige åpne utlysningen. Om lag én million kroner ble lyst ut i en egen anbudsrunde og gjaldt utredninger knyttet til investeringer i landbruksbygg og løsdriftsfjøs. Som del av den åpne utlysningen mottok direktoratet 33 søknader med et samlet ressursbehov på 41 mill. kroner. Vi innvilget 13 av disse søknadene for totalt 15,2 mill. kroner.

Utbetalinger i 2023 var lavere enn prognosen for 2023, som ble utarbeidet i fjorårets årsrapport. Prognosen var på 7,3 mill. kroner og utbetalingene ble på 3,4 mill. kroner. Det antas at årsaken er prosjekter som skulle avsluttes i 2023 og som har fått utsatt frist, samt prosjekter med sluttdato i desember som først fikk utbetalingen i 2024.

Prognosene for utbetaling av NT-midler for 2024 og 2025 er basert på prosjekter som har frist for å gjennomføre og rapportere i hhv. 2024 og 2025. Det er tatt hensyn til utbetalinger som allerede er gjort for disse prosjektene, men det er ikke tatt hensyn til eventuelle fremtidige delutbetalinger av tilskudd. Det antas at enkelte prosjekter kan ha behov for utsettelse, og at tilskuddet derfor blir utbetalt senere enn dagens frist tilsier.

Prognosene for 2026-28 er mer usikre da disse avhenger av nye innvilgninger. Det er tatt utgangspunkt i at rammen fra jordbruksavtalen 2023 på 16 mill. kroner blir videreført. Det er likevel usikkert om rammen vil videreføres i kommende jordbruksoppgjør og hvilken varighet kommende innvilgede prosjekter vil ha.

Regionale tilretteleggingsmidler (RT)

Midlene skal legge til rette for regional næringsutvikling med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. Det kan gis tilskudd til tilretteleggingstiltak som bidrar til utvikling av konvensjonell eller økologisk drift i landbruket eller til utvikling av andre landbruksbaserte næringer innenfor fastsatte nasjonale og regionale rammer, strategier og prioriteringer.

Det regionale partnerskapet på landbruk prioriterer bruken av midlene ut fra regionale strategier og plandokumenter. Partnerskapet fastsetter også de regionale føringene for IBU-midlene fra

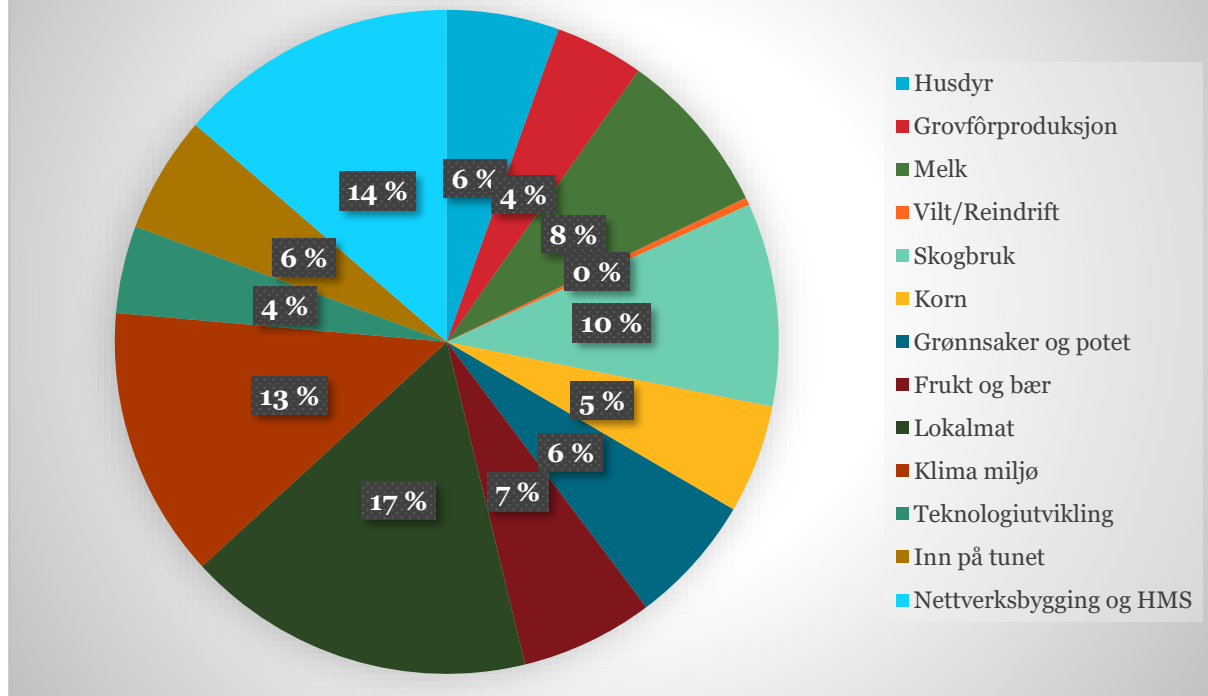
Innovasjon Norge, dette bidrar til en god sammenheng mellom virkemiddelbruken hos fylkeskommunene og Innovasjon Norge.

Totalt ble det innvilget 43 105 073 kroner til 179 prosjekter i 2023. Dette er 3 105 073 kroner over innvilget beløp på 40 mill. kroner for 2023. Hovedårsaken til at fylkeskommunene innvilget mer enn ramma var at en rekke prosjekter som ble overført fra statsforvalterne til fylkeskommunene i 2020, nådde sine prosjektfrister. Dette var prosjekter som har hatt prosjektperioden gjennom korona noe som har påvirket prosjektene slik at de enten har blitt redusert eller ikke startet opp som planlagt. I 2023 har det derfor blitt foretatt en rekke inndragninger av midler fra disse prosjektene, som er blitt fordelt til nye prosjekter.

Region	RT-midler	
	<i>Bevilgning 2023 (kr)</i>	<i>Innvilget 2023 (kr)</i>
Agder	2 400 000	2 435 000
Innlandet	6 100 000	4 566 300
Møre og Romsdal	3 000 000	3 722 252
Nordland	2 900 000	4 178 325
Rogaland	3 200 000	6 131 195
Troms og Finnmark	3 300 000	4 503 801
Trøndelag	6 200 000	5 861 900
Vestfold og Telemark	2 700 000	3 350 200
Vestland	5 600 000	3 849 100
Viken	4 600 000	4 507 000
<i>Totalt</i>	40 000 000	43 105 073

Fordelingen av midler baserer seg på prioriteringer i regionale strategiplaner. Fylkeskommunene rapporterer at arbeidet i de regionale partnerskapene for landbruk fungerer godt, og bidrar til god koordinering og helhetsforståelse. Oversikt over fordeling av prosjekter på tema fremgår av figuren nedenfor.

Fordeling av RT-tilskuddet

Sammenlignet med 2022 har det vært en nedgang i prosjekter innenfor temaet potet og grønnsaker, fra 15% til 6%. Frukt og bær har gått fra 2% til 7%.

3.8 Rekruttering og kompetanse i landbruket

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
		-ramme	innvilg.	innvilg.	2023	2023	31.12.23	-ramme	sentral	innvilg.
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	2024	2024	2024
Regionale tilskudd til rekruttering og kompetanseheving	FK	-	14,000	14,000	14,000	14,000	-	14,000	-	14,000
KIL	Ldir	0,682	-	0,195	-	-	0,682	-	0,195	-
Mentorordning i landbruket	LMD/NLR	3,371	4,000	4,000	4,000	4,606	2,765	-	-	-
Nasjonal modell for voksenagronom	FK	-	17,000	17,000	17,000	17,000	-	17,000	-	17,000
Regionale kompetansenettverk for lokalmat	FK	-	14,700	14,700	14,700	14,700	-	14,700	-	14,700
Nasjonalt rekrutteringsprosjekt	LMD	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum		4,053	49,700	49,895	49,700	-	50,306	3,446	45,700	0,195

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Regionale tilskudd til rekruttering og kompetanseheving	FK	14,000	14,000	14,000	14,000	14,000
KIL	Ldir	0,682	-	-	-	-
Mentorordning i landbruket	LMD/NLR	6,765	4,000	4,000	4,000	4,000
Nasjonal modell for voksenagronom	FK	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000
Regionale kompetansenettverk for lokalmat	FK	14,700	14,700	14,700	14,700	14,700
Nasjonalt rekrutteringsprosjekt	LMD	-	-	-	-	-
Sum		53,147	49,700	49,700	49,700	49,700

Kommentar regnskap 2023:

Tilskuddsmidlene til regionale kompetansenettverk for lokalmat og regionale tilskudd til rekruttering og kompetanse blir overført til fylkeskommunene sin bankkonto. Innvilget beløp for disse tilskuddsmidlene viser derfor overført beløp og ikke hva som er innvilget.

Regionale tilskudd til rekruttering og kompetanse (RK)

Tilskuddet skal bidra til rekruttering og kompetanseheving av næringsutøvere som kan ivareta og styrke verdiskapingen i landbruket regionalt. Målgruppen er etablerte og mulige næringsutøvere. Fylkeskommunene skal legge til rette for et godt og fleksibelt opplærings- og utdanningssystem. Prioriterte områder for ordningen er støtte til etterutdanning og tiltak som retter seg mot rekruttering, likestilling og omdømmebygging. Tiltak som bidrar til å styrke rekruttering, landbruksutdanning og etterutdanning for næringsutøvere i landbruket skal også prioriteres.

Tildelingen av midlene baserer seg på regionale strategier og planer, samt prioriteringer gjort i partnerskapene for landbruk. Midlene er et viktig bidrag til kunnskapsbygging og innovasjon regionalt, og for rekrutteringen til grønne fag.

Totalt er det innvilget 16 363 203 kroner til gjennomføring av 134 RK-prosjekter. På grunn av tidligere underforbruk og inntrukne midler har fylkeskommunene hatt midler til å innvilge prosjekter utover ramma på 14 mill. kroner. Av prosjektene er det 7 som er merket av som likestillingsprosjekter.

Region	RK-midler	
	Bevilgning 2023 (kr)	Innvilget 2023 (kr)
Agder	840 000	768 250
Innlandet	2 140 000	1 577 239
Møre og Romsdal	1 040 000	1 610 159
Nordland	990 000	1 369 555
Rogaland	1 120 000	1 441 075
Troms og Finnmark	1 130 000	1 229 675
Trøndelag	2 200 000	2 313 250
Vestfold og Telemark	940 000	1 043 000
Vestland	1 960 000	2 290 000
Viken	1 640 000	2 721 000
Totalt	14 000 000	16 363 203

De største tilskuddsmottakere av prosjektmidler er:

- Norsk Landbruksrådgivning 3 220 632 kroner
- Grunnskole/Vgs/Fagskoler 2 563 362 kroner
- Skogselskap 1 577 000 kroner
- Bondelaget/NBS 1 341 035 kroner
- Kommuner 1 189 415 kroner

Kompetanseutvikling i landbruket (KIL)

Ordningsen «Midler til kompetanseutvikling i landbruket (KIL)» ble lagt inn i Nasjonale tilretteleggingsmidler da denne ordningen ble opprettet i jordbruksoppkjøret 2019. Det gjøres derfor ingen nye innvilgninger på denne ordningen, som fases ut i søknads- og saksbehandlingssystemet sammen med siste gjenstående prosjekt.

Ved inngangen til 2024 var det to gjenstående aktive prosjekter på ordningen. Ett av disse ble avsluttet i januar 2024. Ved levering av LUF-rapporten gjenstår det kun ett aktivt prosjekt med resterende tilskuddsbeløp på 181 293 kroner som forventes utbetalt i 2024.

Mentorordningen i landbruket

Norsk Landbruksrådgiving (NLR) har siden 2017 hatt ansvar for et forsøk med en lavterskel mentorordning i landbruket, i samarbeid med faglagene regionalt og Innovasjon Norge. Fra 2020 har ordningen vært en nasjonal ordning. Målet med ordningen er å bistå unge produsenter under 35 år, eller nye produsenter innenfor landbruket eller landbruksbaserte næringer, med kompetanseheving gjennom personlig veiledning i en oppstarts eller utviklingsfase.

I 2023 ble det bevilget 4 mill. kroner til ordningen. NLR har frist for å oversende skriftlig rapport til Landbruks- og matdepartementet og faglagene i jordbruket på ordningen for 2023 innen 1. mars 2024.

Voksenagronomen – herunder «voksengartneren» og digitaliseringsprosjektet

I jordbruksoppkjøret 2022 ble det satt av 17 mill. kroner til nasjonal modell for voksenagronomen for 2023. Av disse ble 0,3 mill. kroner satt av til drift av felles pedagogiske og digitale løsninger for hele landet (oppfølging av digitaliseringsprosjektet).

For skoleåret 2023/2024 ble det gitt tilskudd til 9 fylkeskommuner fordelt på 20 skoler som gjennomfører nett- og samlingsbasert opplæring for til sammen om lag 500 deltagere, av disse får vel 50 deltagere opplæring i gartnerfaget («voksengartneren»). Antall deltagere økte jevnt de første årene etter etableringen av ordningen i 2018, og har nå stabilisert seg på om lag 500 deltagere til sammen hvert år. Flere fylkeskommuner rapporterer om langt flere søkere enn de kan ta inn, men inntrykket er at dagens nivå er tilpasset fylkeskommunenes og skolenes kapasitet.

For 2023/2024 ble det bevilget 0,3 mill. kroner til videre drift av det som ble utviklet i prosjektet «Pedagogisk bruk av digitale læringsressurser i voksenagronomutdanningen» der Innlandet fylkeskommune var prosjekteier. Faglærerne på alle de 20 skolene har deltatt på kompetanseprogrammet, som ble avsluttet 2021/2022, og det er utviklet felles læringsressurser til bruk i flere av fagene. Driftsmidlene brukes til videre utvikling og drift av læringsmateriell og nettverksarrangementer for faglærerne på de 20 skolene.

Regionale kompetansenettverk for lokalmat

Målgruppen for ordningen er små matbedrifter med inntil 10 ansatte. Dette kan være primærprodusenter eller næringsmiddelbedrifter med mål om å utvikle, foredle og selge kvalitetsprodukter basert på lokale råvarer. I tillegg kan reiselivsaktører som har utviklingsprosjekter i samarbeid med lokalmatprodusenter også omfattes av ordningen.

Kompetansenettverkene sitt oppdrag er økt verdiskaping gjennom utvikling og formidling av matfaglige kompetansetiltak. Kompetansetiltakene skal gi vekstkraftige produsenter som foredler mat med kvalitet, og mat som er trygg. Aktiviteten fordeler seg hovedsakelig på besøksordningen og gjennomføring av ulike kurs. De fem kompetansenettverkene samarbeider om å tilby kurs, for best mulig å svare ut behovene i næringa.

Det er en trend at flere kurs og flere av møtene innen besøksordningen blir gjennomført digitalt. Totalt har 158 foretak vært involvert i besøksordningen og det har vært planlagt og gjennomført 64 ulike kurs. Viktige samarbeidspartnere for kompetansenettverkene er landbrukspartnerskapene, Innovasjon Norge, Statsforvalteren, Fylkeskommunene, Stiftelsen Norsk Mat, Hanen, matfaglige kompetansepersoner og kursarrangører.

3.9 FoU-midler over jordbruksavtalen

Tall i mill. kroner		Ansvar		Innvilg.		Disponibel		Innvilget		Inndratt		Avsatte		Utbetalt		Ansvar		Innvilg.		Inndratt		Disponibel		
		31.12.2021	2023	-ramme	innvilg.	01.01.23	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	31.12.23	2024	31.12.23	2024	31.12.23	2024	31.12.23	2024		
<u>Forskningsmidler over jordbruksavtalen</u>																								
Prosjekter forvaltet av Avtalestyret	Ldir	5,826	80,459	82,296	73,556	1,135	8,146	71,405	6,842	81,758	1,800	81,758												
<i>Derav forskningsprosjekter</i>	<i>Ldir</i>	-		3,000	59,521			59,414	0,107			0,250												
<i>Derav utredninger og forprosjekter</i>	<i>Ldir</i>	4,978		1,000	5,535	0,135		4,492	5,984			1,500												
<i>Derav rammetilskudd</i>	<i>Ldir</i>	0,750			8,500			8,500	0,750															
Administrasjonskostnader	Ldir		1,541	1,541	1,541	0,070		1,471		1,742		1,742												
Sum		5,826	82,000	83,837	75,097	1,206		72,876	6,842	83,500	1,800	83,500												

Tall i mill. kroner		Prog.				
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
<u>Forskningsmidler over jordbruksavtalen</u>						
Prosjekter forvaltet av Avtalestyret	Ldir	87,427	80,035	79,980	79,923	79,864
<i>Derav forskningsprosjekter</i>	<i>Ldir</i>					
<i>Derav utredninger og forprosjekter</i>	<i>Ldir</i>					
<i>Derav rammetilskudd</i>	<i>Ldir</i>					
Administrasjonskostnader	Ldir	1,742	1,795	1,850	1,907	1,966
Sum		89,169	81,830	81,830	81,830	81,830

Kommentar regnskap 2023

Det ble bevilget 5 mill. kroner ekstra til forskning i 2023. Disse er lagt til i innvilgningsrammen for 2023. Siden prosjekter over denne ordningen innvilges på neste års ramme er tilleggsbevilgningen brukt til å innvilge prosjekter med oppstart i 2024.

Ansvar ved årsslutt skyldes hovedsakelig at forprosjekter og utredninger som har sluttrapportering ved årsslutt, ikke har kommet til utbetaling i innvilgningsåret og forsinkelser. Disse kommer som regel til utbetaling i første halvår påfølgende år. Ansvaret per 31.12.22 er korrigert sammenliknet med fjorårets rapport etter en gjennomgang av prosjekter.

I administrasjonskostnader for 2023 inngår honorar til Forskningsrådet og kostnader knyttet til styreaktiviteter. Administrasjonshonoraret som betales for tjenester fra Forskningsrådet er fordelt mellom Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og FoU-midler over jordbruksavtalen. Denne fordelingen har vært fast i en årrekke, men i 2023 ble fordelingen mellom disse to ordningene endret, og kostnadene har blitt redusert sammenliknet med prognosen fra årsrapporten for 2022.

I 2023 utgjør inndratte midler ubrukte midler fra avsluttede prosjekter. Disse midlene inngår i disponibel ramme for 2024 og er brukt til å innvilge prosjekter med oppstart i 2024.

I juni og desember 2023 ble nye samarbeids- og innovasjonsprosjekter med oppstart i 2024 innvilget. I tillegg var det satt av 3 mill. kroner på rammen for 2023 til et samarbeidsprosjekt innenfor klima, jordhelse og agronomi, med oppstart samme år. Dette var en oppfølging av prioriterte forprosjekter etter jordbruksoppkjøret 2021. Dette prosjektet kom ikke i gang før sent 2023 og en stor del av midlene som var satt av til dette prosjektet i 2023 er overført til 2024.

Styret har som ambisjon å skape aktivitet for midlene de har tilgjengelig. Midler til prosjekter lyses ut og innvilges året før prosjektene settes i gang. Styret innvilger dermed prosjekter i inneværende år på neste års ramme. Innvilgningene er gjort med forbehold om fremtidige budsjettvedtak i Stortingets om forskningsmidler over jordbruksavtalen. Ubrukte midler av 2023-bevilgningen inngår i rammen når styret skal tildele midler for 2024. Det meste av disponible midler er bundet opp i ansvar i prosjekter som starter opp i 2024, eller satt av til bestemte formål og administrasjonskostnader. Dette fremgår som avsatte midler i 2023 i tabellen.

Kommentar prognose 2024

Det er bevilget 83,5 mill. kroner til forskning i 2024. Det er satt av 1,5 mill. kroner av 2024-rammen som kan lyses ut til eventuelle utredningsbehov i jordbruksoppgjøret 2024. Utredningene skal være ferdige til jordbruksoppgjøret 2025. Det er også satt av 0,25 mill. kroner til eventuelle søknader om utenlandsopphold for stipendiater i pågående prosjekter.

Det pågår en vurdering av prinsipper for dekning av administrasjonskostnader over Landbrukets utviklingsfond. Dersom det skal foretas en justering av administrasjonskostnadene knyttet til denne ordningen i 2024, vil 1,3 mill. kroner av de udisponerte midlene i 2023 benyttes til dette formålet.

Kommentar prognose 2025–2028

Prognosen for utbetalinger kommende år baserer seg på samme bevilgning som i 2024 på 83,5 mill. kroner. I gjennomsnitt betales det ut om lag 98 prosent av innvilgede beløp og gjenstående ansvar, inkl. administrasjonskostnader. Dette er lagt til grunn i prognosen.

Det er videre lagt til grunn i prognosen at JA- midlene finansierer 30 prosent av administrasjonskostnadene til sekretariatet og styrekostnader, i tillegg til honoraret til Forskningsrådet, fra og med 2025. Administrasjonskostnadene forventes å øke med 3,8 prosent per år.

Dersom bevilgningene blir de samme som for 2024, vil utbetalingene i årene fremover ligge på et tilsvarende nivå som for 2024. Det er ikke alle prosjekter som har frist for sluttrapportering ved årsskiftet, selv om prosjektstutt er i bevilgningsåret. Dette innebærer at tilskuddet først blir utbetalt året etter. Antall prosjekter som skal sluttrapportere ved årsskiftet vil variere, noe som påvirker prognose for utbetaling, spesielt ved endringer i bevilgning.

Tabellen nedenfor viser allerede vedtatte innvilgninger i prosjekter og rammetilskudd fra 2024. Innvilgningene er gjort med forbehold om fremtidige budsjettvedtak i Stortingets om forskningsmidler over jordbruksavtalen. Forskningsprosjekter har en prosjektperiode på 3-5 år, og innvilgede prosjekter binder derfor opp midler frem til 2028. Forprosjekter og utredninger har en prosjektperiode på 1-2 år. Perioden med rammetilskuddet til stiftelsen Norsk-Svensk hesteforskning ble vedtatt i 2021, og varer ut 2025. En ny periode med rammetilskudd for Graminor og Miljøforsk ble vedtatt i 2023, og varer ut henholdsvis 2027 og 2026.

	2024	2025	2026	2027
Vedtatt ansvar i pågående prosjekter	87,9	64,7	41,8	18,6
<i>Derav forskningsprosjekter</i>	67,6	51,5	34,5	14,6
<i>Derav utredninger og forprosjekter</i>	10,6	3,4	0,0	0,0
<i>Derav rammetilskudd</i>	9,8	9,8	7,3	4,0

3.10 PRESIS – presisjonsjordbruk i praksis

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
			-ramme	innvilg.					-ramme	sentral	innvilg.
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,102	4,000	4,578	4,000	-	4,102	4,000	4,000		4,578
Sum		4,102	4,000	4,578	4,000	-	4,102	4,000	4,000	-	4,578

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,300	4,278	-	-	-
Sum		4,300	4,278	-	-	-

I jordbruksoppkjøret 2019 ble det satt av 20 mill. kroner til prosjektet PRESIS i regi av Nibio v/Senter for presisjonsjordbruk, i samarbeid med Norges Bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag og Norsk Landbruksrådgiving. Midlene er fordelt med 4 mill. kroner per år fra 2020-2024.

Prosjektet har som mål å utvikle et helhetlig system som skal gi norske bønder tilgang til brukervennlige, teknologiske tjenester innen presisjonsjordbruk, testet og tilpasset norske forhold. En viktig del av prosjektet er å skreddersy brukerstøtte og rådgiving for de nye tjenestene som skal tilbys. Landbruksdirektoratet er representert i arbeidsgruppa for prosjektet. Det gjennomføres årlige statusmøter i januar hvor det blir redegjort for arbeidet i foregående år og planer for kommende år. Prosjektet avgir årlig framdriftsrapport til Landbruksdirektoratet og utbetaling skjer etterskuddsvis med bakgrunn i utbetalingsanmodning.

3.11 Stiftelsen Norsk Mat

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
			-ramme	innvilg.					-ramme	sentral	innvilg.
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Stiftelsen Norsk Mat	KSL	-	66,000	66,000	66,000	-	66,000	-	71,000		71,000
Sum		-	66,000	66,000	66,000	-	66,000	-	71,000	-	71,000

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Stiftelsen Norsk Mat	KSL	71,000	71,000	71,000	71,000	71,000
Sum		71,000	71,000	71,000	71,000	71,000

Kommentar regnskap 2023

Stiftelsen Norsk Mat skal bidra til å styrke konkurranseevnen til norsk matproduksjon og skape preferanser for norsk mat. Norsk Mat skal jobbe aktivt for å løfte frem kvaliteten i norsk produsert mat, og til å profilere norsk lokalmat- og drikke, norske mat- og drikkespesialiteter og mat og drikke der det brukes jordbruksråvarer.

For budsjettåret 2023 var bevilgningen over jordbruksavtalen 66 mill. kroner. Oppgavene knyttet til tilskudd er i all hovedsak arbeidet med KSL (kvalitetssystem i landbruket), kommunikasjon og markedsføring av NytNorge, Spesialitet og Beskyttede betegnelser, samt drift og utvikling av lokalmat.no, økologisk.no, godkjenning av Inn på tunet-gårder og nasjonal nettside for Inn på tunet, samt salgsmålinger for lokalmat og -drikke. Fra september 2023 hadde Norsk Mat 17 årsverk.

Utover ordinær drift har Norsk mat i 2023:

- Iverksatt Gyldig KSL
- Gjennomført prosjekt “KSL inn i fremtiden” i samarbeid med verdikjeden
- Avsluttet prosjekt “PØNNK”. Oppnådd mål om å redusere KSL standard/verktøy med 40-45%.
- Overført alle digitale fagsystemer til ny leverandør for drift, vedlikehold og utvikling
- Innført Nyt Norge i to nye kategorier: juletrær og viltkjøtt
- Differensiert Nyt Norge kommunikasjon til ulike målgrupper og deres mediekanaler
- Vært involvert i fellesarbeidet i “Grøntprosjektet”
- Gitt innspill til ny dyrevelferdsmelding
- Påbegynt prosjekt “Beskyttede Betegnelser mot 2030” og deltatt i “Trøndelagprosjektet for BB”
- Gjennomført strategiprosess for stiftelsen for perioden 2024–2030.

En mer detaljert rapportering til Landbruks- og matdepartementet fra Norsk Mat gis innen 1. april 2024.

Den årlige målingen av lokalmatomsetning i dagligvarehandelen og storhusholdning ble gjennomført i samarbeid med fra NIQ (tidligere NielsenIQ), og Flesland samt flere aktører innen storhusholdning. Omsetningen var på totalt 11,5 mrd. kroner som er en økning på 2,2 pst. fra 2021. Omsetningen gikk ned med 4,9 pst. i dagligvarehandelen, mens omsetning av lokalmat økte med 12,5 pst. i storhusholdning.

Kommentar prognose 2024

Det forventes at hele bevilgningen på 71 mill. kroner kommer til utbetaling i 2024.

Kommentar prognose 2025 – 2028

Forutsatt ingen endringer i bevilgningen til Stiftelsen Norsk mat, legges det til grunn at hele rammen kommer til utbetaling i 2025-2028.

3.12 Utviklingsprogrammet

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme	
	31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024	
Utviklingsprogram for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning	IN	111,897	76,100	104,787	85,628	3,865	79,419	114,240	78,700	23,024	78,700
Adm.kost	IN		8,200	8,200	8,200		8,200	-	5,600		5,600
Sum		111,897	84,300	112,987	93,828	3,865	87,619	114,240	84,300	23,024	84,300

Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2025	2026	2027
Utviklingsprogram for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning	IN	83,000	71,000	71,000	71,000	71,000
Adm.kost	IN	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000
Sum		92,000	80,000	80,000	80,000	80,000

Utviklingsprogrammet forvaltes av Innovasjon Norge (IN). IN avlegger egen rapport til LMD på sine ordninger. IN rapporterer i slutten av august.

3.13 Verdiskapningsprogram for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Ubenyttet inndras	Disponibel innvilg. -ramme	
	31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2023	2024	
Verdiskapningsprogr for fornybar energi	IN	128,227	220,500	221,833	214,112	9,153	126,340	206,846	206,700	16,874	206,700
Administrasjonskostnader (inkl. KEU)	IN	-	11,500	11,500	11,500		11,500	-	15,300		15,300
Sum		128,227	232,000	233,333	225,612	9,153	137,840	206,846	222,000	16,874	222,000

Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Verdiskapningsprogr for fornybar energi	IN	160,000	180,000	180,000	180,000	180,000
Administrasjonskostnader (inkl. KEU)	IN	15,300	15,300	15,300	15,300	15,300
Sum		175,300	195,300	195,300	195,300	195,300

Verdiskapningsprogram for fornybar energi og utvikling i landbruket forvaltes av Innovasjon Norge. Innovasjon Norge avlegger egen rapport til LMD på sine ordninger. IN rapporterer i slutten av august.

3.14 Skogbruk

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget 2023	Inndratt 2023	Utbetalt 2023	Ansvar 31.12.23	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme 2024	Disponibel innvilg. -ramme 2024
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)											
<i>Del av NMSK forvaltet av kommunene:</i>											
			95,000	95,227					100,000	2,905	100,000
Skogkultur	Kom	-0,031			87,958	0,024	87,968	-0,065			
Førstegangstynning	Kom	0,045			0,028	0,000	-	0,073			
Tilskudd til miljøtiltak i skogen	Kom	0,483			2,095	0,021	1,661	0,896			
Andre tiltak i skogbruket	Kom	12,703			5,887	3,600	3,992	10,998			
Delsum kommunal del av NMSK		13,200	95,000	95,227	95,967	3,645	93,621	11,901	100,000	2,905	100,000
<i>Del av NMSK forvaltet av SF:</i>											
			113,000	126,911					117,000	0,862	117,000
Skogsveier	Kom	215,940			130,243	22,691	99,685	223,807			
Taubane og hest	Kom	15,502			27,102	8,604	22,045	11,955			
Delsum SF-del av NMSK		231,442	113,000	126,911	157,345	31,295	121,729	235,762	117,000	0,862	117,000
Delsum NMSK		244,641	208,000	222,138	253,312	34,940	215,350	247,663	217,000	3,766	217,000
Skogbruksplanlegging, fylkesvise	SF	82,251	29,000	35,211	41,140	6,196	28,326	88,869	30,000	0,267	30,000
Kurs og andre opplæringstiltak	LMD	-	15,000	15,000	15,000		12,250	2,750	15,000		15,000
Velg skog	LMD	-	2,000	2,000	2,000		1,000	1,000	2,000		2,000
Kystskogbruket	FK	1,345	6,000	6,001	6,000	0,790	6,357	0,198	6,000	0,791	6,000
Delsum øvrige sentrale tiltak		83,596	52,000	58,212	64,140	6,986	47,933	92,816	53,000	1,058	53,000
Sum		328,237	260,000	280,350	317,452	41,926	263,283	340,479	270,000	4,825	270,000

Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)						
<i>Del av NMSK forvaltet av kommunene:</i>						
		100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Skogkultur	Kom					
Førstegangstynning	Kom					
Tilskudd til miljøtiltak i skogen	Kom					
Andre tiltak i skogbruket	Kom					
Delsum kommunal del av NMSK		100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
<i>Del av NMSK forvaltet av SF:</i>						
		125,000	125,000	125,000	125,000	125,000
Skogsveier	Kom					
Taubane og hest	Kom					
Delsum SF-del av NMSK		125,000	125,000	125,000	125,000	125,000
Delsum NMSK		225,000	225,000	225,000	225,000	225,000
Skogbruksplanlegging, fylkesvise	SF	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000
Kurs og andre opplæringstiltak	LMD	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
Velg skog	LMD	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
Kystskogbruket	FK	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000
Delsum øvrige sentrale tiltak		53,000	53,000	53,000	53,000	53,000
Sum		278,000	278,000	278,000	278,000	278,000

Landbruksdirektoratet forvalter virkemidler som skal bidra til å oppfylle regjeringens mål om økt verdiskaping gjennom et lønnsomt og bærekraftig skogbruk. Virkemidlene er i hovedsak knyttet til bedre infrastruktur, foryngelse og skogkultur samt miljø- og klimatiltak.

Skogsveier

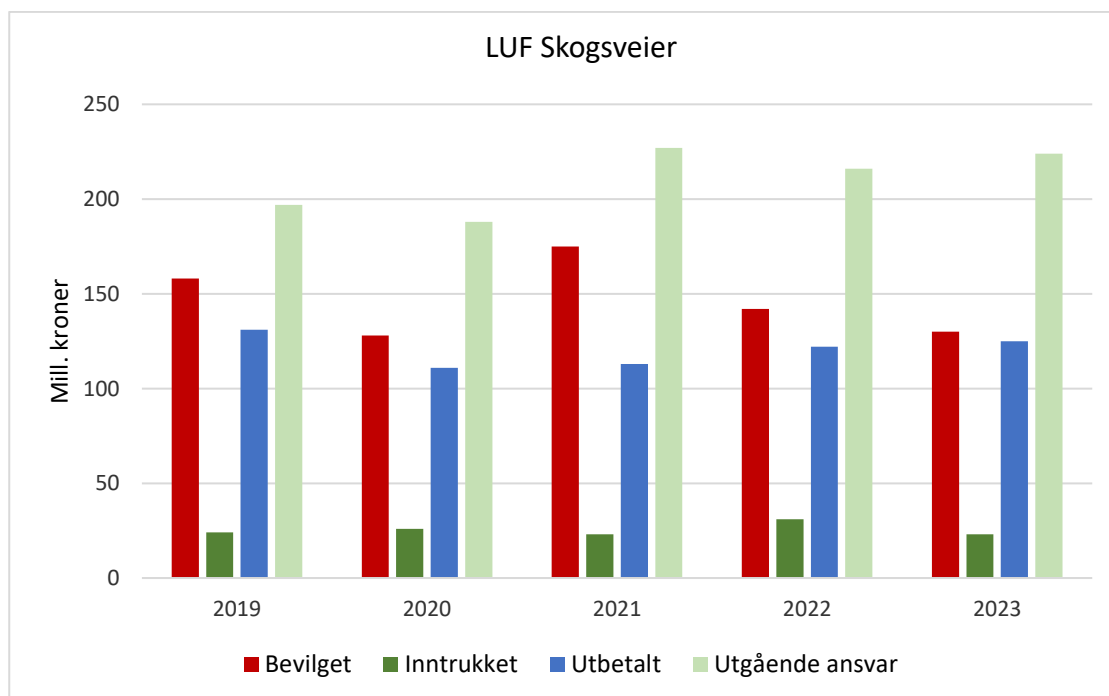
Avvirkningen har økt betydelig de siste årene. Det gir behov for nybygging og opprusting av skogsveier for å gjøre skogarealene tilgjengelige for hogst og for å oppgradere eldre veier til dagens krav til veistandard. Byggingen av en skogsvei tar som oftest flere år, gjerne med en arbeidsfrist på 3 år.

Det ble bygd og ferdigstilt 104 km skogsbilveier med tilskudd i 2023. Tilsvarende tall for ombygging av skogsbilveier er 178 km. I tillegg kommer traktorveier med tilskudd med 34 km. Tallene er noe lavere enn foregående år.

Det ble utbetalt til 124,88 mill. kroner i tilskudd til skogsveier i 2023. Av dette ble 25,19 mill. kroner dekt over statsbudsjettet (kap. 1149, post 71). Disse midlene, som ikke er en del av LUF, er ellers holdt utenfor her med mindre det er kommentert spesielt.

Det ble i 2022 etablert et tilskudd til hogst av stormfelt virke etter stormen 19.11.2021 på Østlandet. Denne ordningen ble videreført til høsten 2023. Ordningen ble finansiert ved omfordeling av gitte bevilgninger til skogsvei og drift over LUF. Det ble til sammen bevilget 6,91 mill. kroner, inntrukket 3,71 mill. kroner og utbetalt 9,08 mill. kroner til denne ordningen i 2023. Ansvar ved utgangen av året var på 0 mill. kroner, i og med at ordningen og opprydningen av stormen er avsluttet. Stormtilskuddet er ellers ført sammen med og framstilt som en del av de ordinære driftstilskuddene i tabellen.

Til drift i vanskelig terreng, utenom stormtilskuddet, ble det bevilget 20,2 mill. kroner, inntrukket 4,89 mill. kroner og utbetalt 12,96 mill. kroner i 2023. Ansvar ved utgangen av året var på 11,95 mill. kroner. Tallene er høyere enn foregående år. Det meste av midlene til drift i vanskelig terreng går til taubanedrifter.

Diagrammet viser LUF-midler, inkludert overførte statsbudsjettmidler (kap. 1149.71)

Det er ellers vanskelig å lage gode prognoser for utbetalinger det enkelte år framover. En viss sammenheng vil det selvsagt være med de samlede bevilgningene det enkelte år, men det lar seg ikke gjøre å ha kontroll over framdrift og utbetalinger i alle prosjekter. Til dette kommer at det også hefter usikkerhet med hvor stor del av utbetalingene på skogsveier som kan dekkes med midler fra statsbudsjettet (kap. 1149, post 71).

Det kan ikke tildeles mer til nye prosjekter enn gitte bevilgninger (tilgjengelig tildelingsramme) det enkelte år. Behovet for midler til skogsveier synes økende, både til nybygging og ombygging. Behovet for midler til driftstilskudd (taubane og hest) er nok mer stabilt, med mindre taubanekapasiteten utvides.

Skogkultur

Planting, ungskogpleie og andre skogkulturtiltak for å etablere og skjøtte ny skog, gir et viktig bidrag til økt volum- og verditilvekst i skogen. Det gir bedre lønnsomhet og økt verdiskaping for alle ledd i verdikjeden. Ut over det er aktiv skogskjøtsel et godt klimatiltak som bidrar til å binde CO₂, samtidig som man kan bygge robuste og stormsterke skoger for framtida.

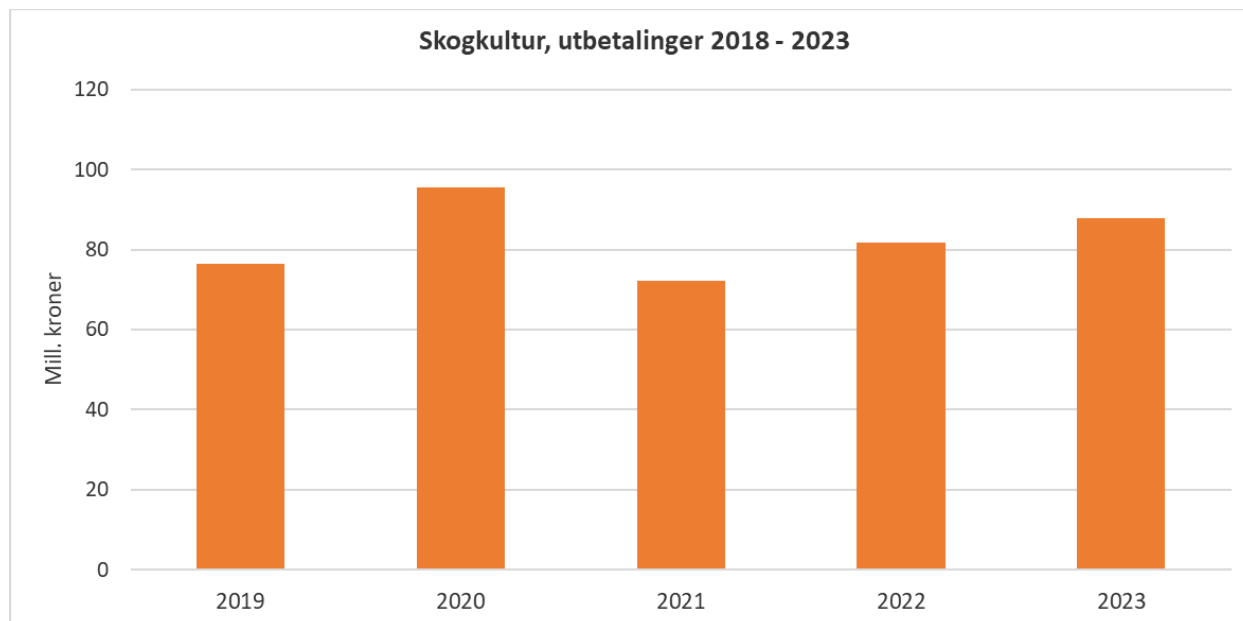
Foryngelsesarealet ved nyplanting var i 2023 på 270 288 dekar. I tillegg kommer suppleringsplanting med 34 571 dekar. Naturlig foryngelse av furu, gjerne i kombinasjon med markberedning, er ellers en mye brukt foryngelsesmetode på Østlandet. Resultatkartleggingen viser at det fortsatt er utfordringer knyttet til oppfyllelse av foryngelsesplikten etter hogst. Spesielt i kystfylkene er det slik at mange hogstflater av ulike årsaker ikke blir tilfredsstillende forynget.

Plantetallet har økt de senere årene, delvis som en konsekvens av økt avvirkning og delvis som en konsekvens av tettere planting. I 2023 ble det gjennom skogfondsystemet registrert til sammen nesten 47,5 mill. planter; 44,9 mill. ved nyplanting og 2,6 mill. ved suppleringsplanting.

Ungskogpleieaktiviteten i 2023 endte på 271 000 dekar. Det er et stort etterslep og behov for økt aktivitet knyttet til ungskogpleie.

Av midlene til skogkulturtiltak gikk nærmere 61 prosent av midlene til ungskogpleie, 24 prosent til planting og 11 prosent til markberedning. De resterende 4 prosent gikk til andre skogkulturtiltak. I tillegg kommer tynning, miljøtiltak og andre tiltak som inngår under skogkultur.

For landet som helhet ble det gitt 37 prosent tilskudd av medgåtte kostnader til ungskogpleie i 2023. Tilsvarende tall for markberedning er 24 prosent. Tilskudd til planting forekommer først og fremst i kyststrøkene hvor tilskuddsnivået varierer en del mellom fylker og kommuner.

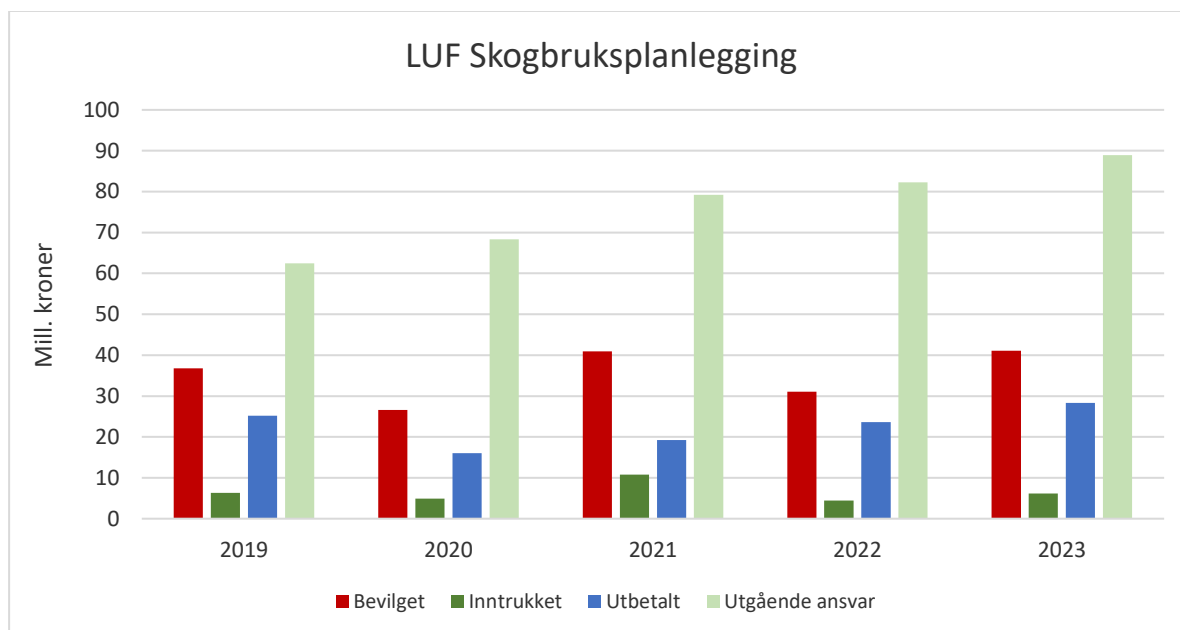
Diagrammet viser utbetalinger til skogkulturtiltak 2018 – 2023. I tillegg kommer tynning, miljøtiltak og andre tiltak, jf tabell.

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer (MiS-kartlegging) er et virkemiddel for bærekraftig utnyttelse av skogressursene. Det ble i 2023 utbetalt 28,3 mill. kroner i tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering. Dette er en økning på 4,8 mill. kroner fra året før. I 2023 ble det levert skogbruksplanprosjekter for et areal på 4,5 millioner dekar. Vi har i 2023 et akkumulert nøkkelbiotopareal på 1 273 228 dekar. Bevilgninger til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer har vært stabilt de siste årene. Utbetalingene skjer etter hvert som prosjektene ferdigstilles.

Det ble i 2023 tildelt 25,5 mill. kroner til skogbruksplanprosjekter i fylkene, 1 mill. kroner til NIBIO for vedlikehold av AR5 og 2,5 mill. kroner til sentrale prosjekter.

Landbruksdirektoratet arrangerte i 2023 to ulike kurs i naturkartlegging i skog (MiS) for å styrke kunnskapen om bærekraftig skogbruk. Kursene ble gjennomført i samarbeid med Skogkurs og Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo. Kursene gir en innføring i å typifisere natur etter Natur i Norge (NiN) som er et av flere aspekter i Miljøregistreringer i skog (MiS).

Diagrammet viser LUF-midler, skogbruksplanlegging med miljøregistreringer.

Årsaken til at vi ser en økning i utbetalinger for 2023, sammenlignet med 2022, er at det har vært et etterslep av prosjekter som har vært noe forsinket, og som ble sluttført i 2023. En årsak til økningen i utgående ansvar er tidsperspektivet på skogbruksplanprosjekt. Et skogbruksplanprosjekt tar normalt 3-4 år fra oppstart til utbetaling av tilskudd. Som følge av at midlene blir satt i ansvar på et tidlig tidspunkt, tar det litt tid mellom oppstart og at prosjektene formelt blir avsluttet. Vi har i 2023 hatt tett dialog med statsforvalterne om forvaltningen av tilskuddsrammene.

Kystskogbruket

Forvaltningen av midlene til kystskogbruket ble fra 2020 overført til fylkeskommunene. De har som anbefalt samlet seg om felles retningslinjer og en felles forvaltning av midlene. Trøndelag fylkeskommune forvalter midlene på vegne av kystfylkene. Landbruksdirektoratet utbetaler tildelt ramme i sin helhet til fylkeskommunene tidlig på året.

Skognæringa Kyst har vært tildelt det alt vesentlige av midlene siden 2020. Det på samme måte som før 2020.

Gjenstående ansvar på ordningen i Landbruksdirektoratet knytter seg til to gjenstående prosjekter fra den tida vi forvaltet ordningen. Disse to prosjektene vil bli avsluttet i 2024.

Kommentar regnskap 2023

Det er hvert år noen mindre avvik mellom fagsystemet (ØKS) og regnskap når det gjelder utbetalingene. Dette fenomenet er knyttet til periodisering – posteringer som føres i ØKS på tampen av det ene året som ikke blir ført i regnskapet før året etter. Så lenge regnskapet stenger i midten av desember og ØKS holder åpent av hensyn til de rene skogfondutbetalingene, er dette uunngåelig.

Som følge av behov for mer midler til veiprosjekter i 2023, ble det omfordelt udisponerte midler mellom skogordningene på slutten av året. Dette i tråd med resultatet fra drøftingsmøtet og

senere fullmakt. Fra NMSK Skogkultur ble det omfordelt kr. 4, 362 488 mill. kroner til vei. Fra Skogbruksplan med miljøregistreringer ble det omfordelt kr. 1, 879 410 mill. kroner til vei. Det ble dermed omfordelt totalt kr. 6, 241 898 mill. kroner til vei.

Utbetalingene økte både til skogkultur, skogsveier og skogbruksplan i 2023. Det var ikke økt aktivitet, men prisstigning som dro utbetalingene opp. Utbetalingene til skogsveier må ellers også ses i sammenheng med midlene til skogsveier over statsbudsjettet (kap. 1149, post 71), 25,19 mill. kroner i 2023.

For de tilsagnsbaserte ordningene – skogbruksplan og skogsvei og drift – gikk ansvaret litt opp i 2023. Det desidert største ansvaret knytter seg til skogsveiene. Det er å forvente at dette ansvaret vil gå ned kommende år. Utbetalingene blir med andre ord større enn bevilgningen.

Udisponerte midler – ikke utbetalt eller satt i ansvar – gikk betydelig ned i 2023. Muligheten til å omfordele mellom skogordningene bidro til dette. Udisponerte midler vil i sin helhet bli trukket inn til fondet i 2024.

Udisponerte midler på ordningene under skogkultur knytter seg i sin helhet til de øremerka midlene til miljøtiltak (miljøtilskudd).

Det ble utbetalt mer enn innvilgningsrammen i 2023, men ikke mer enn disponibel innvilgningsramme (inkludert overførte midler fra 2022). Prognosen for utbetalinger i 2024, viser at disse vil bli høyere enn bevilgningen (innvilgningsrammen) i 2024 (se tabellen).

De siste års prisstigningen treffer også skogbrukstiltakene ganske kraftig. Man får mindre skogkultur, skogsveier og skogbruksplan for pengene i dag enn for noen år siden. Prisstigning, behov for og forventet økt aktivitet, gir behov for økte rammer. Dersom tilskuddsnivå skal opprettholdes og aktiviteten økes.

Skogkurs

Skogkurs er et kompetansesenter for næringsutvikling og forvaltning av skog og andre arealressurser, og bidrar med tilbud rettet mot hele skogbruket. Etter- og videreutdanningstilbud er særlig viktig for at næringen skal kunne tilpasse seg digitaliseringen hele samfunnet står overfor. Samtidig er praktiske og desentraliserte kurs på ulike områder en viktig del av virksomheten, samt arbeid mot barn og unge for å fremme naturforståelse, rekruttering og omdømmebygging. Det ble i 2023 bevilget 15 millioner kroner til Skogkurs. Kursaktiviteten har vært svært god, og det satses videre for å utvikle instruktørene og styrke Skogkurs sin posisjon i alle deler av landet.

Velg skog

Tildelingen til Velg Skog ble økt fra 1 mill. kroner til 2 mill. kroner for 2023. Tilskuddet har gått til arbeidet med å styrke rekruttering, kompetanse og omdømmebygging for skognæringen. Sammen med økte bidrag fra medlemsorganisasjonene har dette bidratt til en solid styrking av innsatsen i 2023.

Kommentar prognose 2024

Utbetalingene til skogsveier må ses i sammenheng med tilsvarende midler over statsbudsjettet (kap. 1149, post 71). Det er å forvente at mer av midlene over statsbudsjettet vil gå til tømmerkaier i 2024, sammenlignet med 2023. Prognosen for utbetalinger her (LUF) er dermed økt, fra 120 til 125 mill. kroner. Ansvaret forventes å gå noe ned.

Utbetalingene til skogkultur forventes å gå opp i 2024, opp på nivå med innvilgningsrammen.

For skogbruksplanlegging har innvilgningsrammen blitt redusert med 1 mill. kroner i forhold til 2022. Det ble også omfordelt nesten 1,5 mill. kroner fra denne ordningen i 2023. Det betyr at det nesten ikke er udisponerte midler i 2023. Utbetalingene i 2024 forventes på nivå med innvilgningsrammen.

Kommentar prognose 2025 - 2028

I prognosen for skogsveier er det forutsatt en innvilgningsramme som i 2024 og noe høyere utbetalinger som betyr at ansvaret vil gå ned.

I prognosen for skogkultur er det forutsatt at utbetalingene vil være på nivå med innvilgningsrammen det enkelte år.

I prognosen for skogbruksplanlegging er det forutsatt en tilsvarende innvilgningsramme som for 2024. Forventet utbetalinger på 30 mill. kroner.

3.15 Oppfølging av handlingsplan mot villsvin

Tall i mill. kr	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel	
		-ramme	innvilg.	innvilget	sentral	innvilg.	-ramme	ramme	innvilg.		
	31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024	
Tiltak mot villsvin	LMD	-	3,000	3,000	3,000	3,000	-	1,500		1,500	
Sum		-	3,000	3,000	3,000	-	3,000	-	1,500	-	1,500

Tall i mill. kr		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Tiltak mot villsvin	LMD	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
Sum		1,500	1,500	1,500	1,500	1,500

Kommentar regnskap 2023

Midlene er brukt til videreføring av Villsvinprosjektet (siste driftsår ihht. opprinnelig plan) og til bestandsovervåking i regi av Norsk institutt for naturforskning (NINA). I 2023 har Villsvinprosjektet arbeidet videre med grunneierorganisering og har etablert 13 nye villsvinvald. Totalt, er det etablert 45 villsvinvald fra Halden i sør og til nord for Elverum i grensetraktene mot Sverige. Valdene omfatter 4,7 millioner dekar og 5800 grunneiere. Det er også gjennomført en rekke aktiviteter for opplæring og kunnskapsformidling om ulike villsvintema. NINA har videreført bestandsovervåking av villsvin med kamerafeller. Resultatene peker på at bestanden holdes ganske stabil mht. antall og utbredelse.

Med bakgrunn i utbrudd av afrikansk svinepest på villsvin i Sverige 6. september 2023 og at regjeringen har fastsatt nytt mål om å utrydde villsvin i Norge, har Villsvinprosjektet søkt om gjennomføring av fase 2 i perioden 2024-2026. Sentrale oppgaver i prosjektet blir å samle grunneiere og jegere til felles innsats, videreutvikle grunneiersamarbeidet for effektiv jakt, opplæring av jegere mv. Miljødirektoratet og Mattilsynet er gitt i oppdrag å revidere

Handlingsplan mot villsvin 2020-2024 og gi innspill til nye/forsterkede tiltak mot villsvin i lys av nytt mål med frist 31. januar 2024.

Kommentar prognose 2024

Rammen forventes utbetalt i sin helhet, jf. LMDs tildelingsbrev til Miljødirektoratet for 2024. Med bakgrunn i utbrudd av afrikansk svinepest på villsvin i Sverige 6. september 2023 og at regjeringen har fastsatt nytt mål om å utrydde villsvin i Norge, har Villsvinprosjektet søkt om gjennomføring av fase 2 i perioden 2024-2026. Sentrale oppgaver i prosjektet blir å samle grunneiere og jegere til felles innsats, videreutvikle grunneiersamarbeidet for effektiv jakt, opplæring av jegere mv. Miljødirektoratet og Mattilsynet er gitt i oppdrag å revidere Handlingsplan mot villsvin 2020-2024 og gi innspill til nye/forsterkede tiltak mot villsvin i lys av nytt mål med frist 31. januar 2024.

Kommentar prognose 2025 – 2028

Det antas at hele innvilgningsrammen kommer til utbetaling. Videreføring av Villsvinprosjektet fase 2 må påregnes t.o.m. 2026, samt eventuelle andre tiltak mot villsvin som kunnskapsgrunnlag anbefaler og avtalepartene blir enige om. Tiltak bør rettes inn for å oppnå ytterligere forsterking av jaktinnsatsen som kan bidra til en betydelig bestandsreduksjon av villsvin, med vekt på de mest villsvintette kommunene.

3.16 Midler til konfliktforebyggende tiltak jordbruk/reindrift

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
		-ramme	innvilg. -ramme	2023	2023	2023		-ramme	sentral ramme	innvilg. -ramme
	31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Konfliktforebyggende tiltak SF	2,481	3,000	12,723	4,196	0,083	0,888	5,707	3,000		11,610
Sum	2,481	3,000	12,723	4,196	0,083	0,888	5,707	3,000	-	11,610

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	tbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Konfliktforebyggende tiltak SF		2,000	3,000	4,000	4,000	4,500
Sum		2,000	3,000	4,000	4,000	4,500

Kommentar regnskap 2023

Hovedmålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konflikter mellom reindriften og øvrig landbruk. I tillegg omfatter ordningen konfliktforebyggende tiltak mellom by og rein. Ordningen forvaltes av statsforvalteren i Trøndelag, som både forvalter midlene avsatt over Landbrukets utviklingsfond (LUF) og Reindriftens utviklingsfond (RUF).

I 2023 er det ikke omsøkt tiltak som omfatter konfliktforebyggende tiltak mellom by og rein.

Statsforvalteren i Trøndelag (SFT) har også i 2023 belastet ordningen med kr 100 000,-, for å dekke kostnader med administrasjon- og forvaltning av ordningen hos Statsforvalteren i Trøndelag, fordelt med 50 000 kroner fra LUF og 50 000 kroner fra RUF. Midlene er brukt til å dekke reiser og gjennomføring av meglingsmøter og diverse informasjonstiltak om ordningen.

SFT mottok i 2023 5 søknader om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak. Fire av 5 innkomne søknader er ferdigbehandlet. Alle behandla søknader er innvilget tilskudd. Tilskuddene er gitt til Nordland, Trøndelag, Troms og Finnmark og omfatter bl.a. 1) støtte til innkjøp og utprøving av nofence som alternativ til faste inngjerdinger i utmark 2) utprøving av utvidet tilsyn og etablering av midlertidig gjerder rundt nyetablert eng og 3) forskning og utredning for bedre kunnskapsgrunnlag om effekt av reinbeiting på eng.

SFTs erfaring så langt er at problemene med rein på innmark så godt som forsvinner når det settes opp reins gjerder rundt berørte innmarks arealer. Finansieringen av gjerdetiltakene gjennom tilskuddsordningen er også vesentlig forbedret de seinere årene, med økt tilskuddssats fra og med 2022, og mulighet for å søke om tilskudd til vedlikehold fra og med 2023. Den positive effekten av dette ser imidlertid ikke ut til å utløse en mengde nye søknader om tilskudd til faste inngjerdinger av innmarks arealer. Det er i løpet av 2023 forsøkt å informere bedre om ordningen.

Kommentar prognose 2024

Med endringer i regelverket i 2022 og 2023 har søknadsmengden økt og vi har etter hvert innvilga flere søknader om tilskudd. Økte tilskuddssatser medfører også at innvilga tilskudd per tiltak har økt. Historiske tall viser økningen i totalt innvilga beløp: I 2021 ble det innvilga totalt kr 1 433 313,-, i 2022 ble det innvilga 4 345 133 og i 2023 kr 4 196 163.

Utgående ansvar er jf. Agros på 5 706 639,- per 6.2.2024. Selv om det i mange tilfeller er stort behov for konfliktdempende tiltak og en ønsker å slutføre prosjektet raskt, viser seg det seg at en del av de større gjerdetiltakene tar tid å få på plass. I de fleste tilfellene er det derfor innvilget arbeidsfrist på 2-3- år og utbetalingene skyves derfor ut i tid.

På bakgrunn av dette regner vi med en økning i neste års utbetalingene i forhold til i 2023, opp til maks 2 mill. kroner i utbetaling i 2024.

Kommentar prognose 2025

Samme begrunnelse som ovenfor.

Kommentar prognose 2026

Vi forventer at alle innvilga tilskudd i 2022 kan utbetales i 2026.

Kommentar prognose 2027

Vi forventer at de fleste innvilga tilskudd i 2023 kan utbetales i 2026.

Kommentar prognose 2028

Etter nytt regelverk fra 2023 er det mulig å søke tilskudd til vedlikehold av gjerder fra og med 2027. Vi forventer derfor økt søknadsmengde i 2027 på bakgrunn av dette, og det vil bli behov for noe økt utbetaling i 2028 når disse tiltakene er gjennomført.

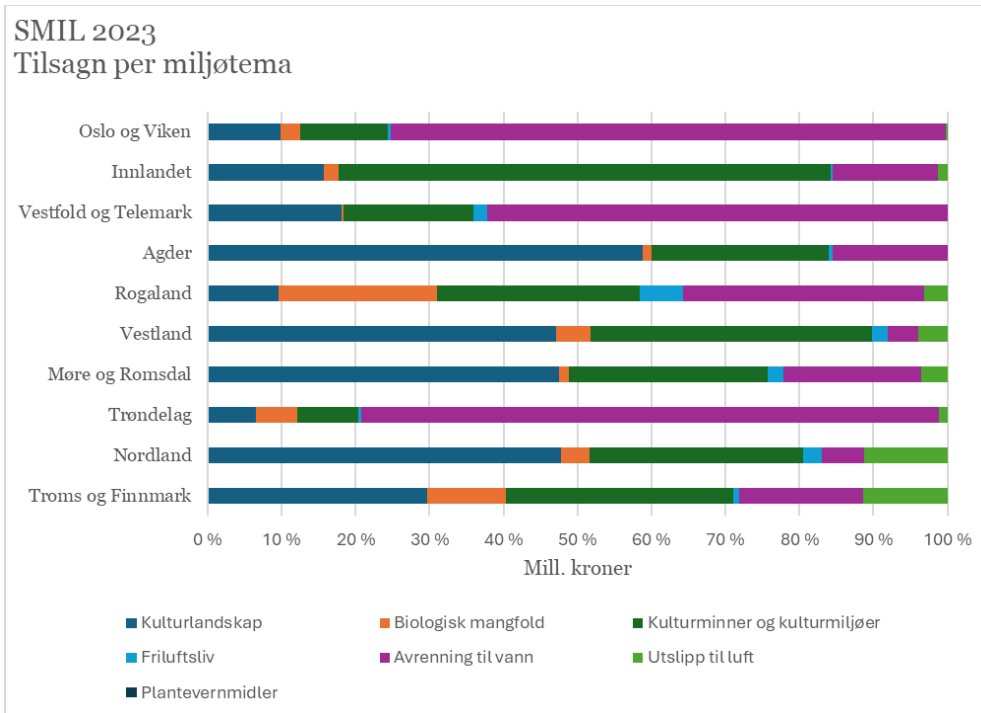
3.17 Spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL

Tall i mill. kroner		Ansvar		Disponibel		Inndratt		Utbetalt		Disponibel		
		Innvilg. -ramme	2023	innvilg. -ramme	2023	2023	2023	2023	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	innvilg. -ramme	2024
		31.12.22		01.01.23						31.12.23	2024	2024
Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)	SF	376,258	170,000	177,526	213,566	45,110	131,259	413,455	200,000	9,070	200,000	
Sum		376,258	170,000	177,526	213,566	45,110	131,259	413,455	200,000	9,070	200,000	

Tall i mill. kroner		Prog.				
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)	SF	147,000	170,000	200,000	200,000	200,000
Sum		147,000	170,000	200,000	200,000	200,000

Spesielle miljøtiltak i jordbruket, SMIL, bidrar til at nasjonale miljømål ivaretas gjennom lokalt arbeid med miljøverdier i jordbruket. Ordningen fremmer ivaretagelsen av natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og skal redusere forurensningen fra jordbruket. Tilskudd etter ordningen gis til tiltak som går ut over det som kan forventes som en del av den vanlige jordbruksdriften. Ordningen forvaltes av kommunene. I 2023 var rammen på 170 mill. kroner. I tillegg ble det overført udisponerte midler fra 2022. Totalt ble det gitt tilsagn om 213 566 mill. kroner, en økning på nær 33 mill. kroner fra 2022.

I 2023 ble det innvilget 3 040 søknader, der den største søknadsmengden var på ulike kulturlandskapstiltak, etterfulgt av søknader om utbedring av hydrotekniske anlegg. Den største andelen av midlene (om lag 77 mill. kroner) gikk til tiltaket utbedring av hydrotekniske anlegg. Hydrotekniske anlegg er viktige for å unngå skade på jordbruksarealer og for å redusere forurensing av vann og vassdrag. Det er økende utfordringer med hydrotekniske anlegg som på grunn av forfall, elde og dimensjonering ikke tar unna økt nedbør. Innenfor kulturlandskapstiltakene har SMIL-midlene blitt mest brukt til tiltak for å ivareta verneverdige bygninger (om lag 40 mill.). Fremdeles går den største andelen av SMIL-midlene til kulturlandskapstiltak (52 prosent), herunder biologisk mangfold og friluftsliv. En stadig større andel av midlene går til forurensingstiltak (48 prosent), herunder utslipp til luft og plantevernmidler. Dette er i tråd med overordnede føringer om å prioritere vannmiljøtiltak, særlig i fylkene rundt Oslofjorden.

Kommentar regnskap 2023

SMIL-rammen økte fra 147 mill. kroner i 2022 til 170 mill. kroner i 2023. Dette har direkte innvirkning på ansvars-regnskapet, som øker i takt med økningen i rammen. SMIL-ordningen har en gjennomføringsfrist på prosjektene på inntil 5 år, og vi ser at det tar cirka 2 år fra rammen er økt til utbetalt tilskudd nærmer seg tilsagnet. Eksempelvis ble det i 2023 utbetalt i overkant av 131 mill. kroner. Dette samsvarer med rammen for 2021, som da var på 132 mill. kroner. Vi ser liknende trender fra tidligere år. På bakgrunn av dette antas det at utbetalt tilskudd vil øke i takt med rammen, med en forsinkelse på to år.

Kommentar prognose 2024 – 2028

På bakgrunn av overnevnte trend, antar vi at utbetalingen for 2024 vil nærme seg 147 mill. kroner, som var rammen i 2022. I 2025 vil utbetalingen trolig nærme seg 170 mill. kroner (rammen for 2023) og i 2026 vil utbetalingen kunne bli om lag 200 mill. kroner (ramme i 2024). Med forbehold om at SMIL-rammen holder seg på samme nivå, vil prognosen for 2027 også være på 200 mill. kroner utbetalt.

3.18 Tilskudd til drenering

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget 2023	Inndratt 2023	Utbetalt 2023	Ansvar 31.12.23	Innvilg. -ramme 2024	Inndratt sentral ramme 2024	Disponibel innvilg. -ramme 2024	
Drenering	SF	141,243	68,000	162,966	201,187	53,578	69,094	219,758	88,000	-	103,358
Sum		141,243	68,000	162,966	201,187	53,578	69,094	219,758	88,000	-	103,358

Tall i mill. kroner	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	
	2024	2025	2026	2027	2028	
Drenering	SF	130,000	90,000	70,000	60,000	60,000
Sum		130,000	90,000	70,000	60,000	60,000

Drenering er et viktig ledd i tilpassingen til et endret klima med mer nedbør. God drenering kan redusere faren for erosjon i form av overflateavrenning som fører til tap av jord og fosfor, og på den måten også bidra til bedre vannkvalitet. Godt drenert jord er også et klimatiltak, fordi veldrenert jord kan gi mindre dannelse av lystgass enn dårlig drenert jord. Men dette er avhengig av god gjødslingsplanlegging.

Det ble i 2023 innvilget 201 mill. kroner i tilskudd, som vil bidra til å drenere nær 56 000 dekar jordbruksareal. Det ble utbetalt 69 mill. kroner.

Siden ordningen ble innført i 2013, er det innvilget tilskudd til drenering av nær 520 000 dekar jordbruksareal. Det er fortsatt stort behov for å drenere arealer.

Kommentar regnskap 2023

I jordbruksoppgjøret 2023 ble tilskuddssatsene for drenering av jordbruksareal økt med 60 prosent med virkning fra 1.7.2023. Bevilgningsrammen forble uendret på 68 mill. kroner. Prognosen for utbetalinger i 2023 var 60 mill. kroner, mens utbetalingen ble 69 mill. kroner. Avviket er lite.

Kommentar prognose 2024

Fjorårets prognose for 2024 var 75 mill. kroner. Økte tilskuddssatser fra 1.7.2023 førte til en betydelig økt aktivitet fra midten av 2023, og innvilget beløp i 2023 ble 201 mill. kroner. Prognosen for utbetaling i 2024 endres til 130 mill. kroner.

Kommentar prognose 2025

Da partene i 2023 økte tilskuddssatsene, la de vekt på forutsigbarhet og at satsene skulle ligge fast på dette nivået. Forutsatt uendret ramme på 68 mill. kroner fremover kan vi anta at hele rammen for 2025 blir innvilget i 2025. I tillegg vil en del av innvilget ramme for 2023 og 2024 bli utbetalt i 2025. Vi anslår en utbetaling på 90 mill. kroner i 2025.

Kommentar prognose 2026

I årsrapporten for 2022 var prognosen for 2026 60 mill. kroner. Som følge av økte tilskuddssatser fra 1.7.2023 endres prognosen til 70 mill. kroner.

Kommentar prognose 2027-2028

Effekten av økte tilskuddssatser på dreneringsaktiviteten vil gradvis avta, fordi de mest økonomisk gunstige tiltakene vanligvis gjennomføres først når satsene endres. Med dagens forutsetninger kan vi anta at utbetalingene i 2027 og i 2028 blir 60 mill. kroner.

3.19 Tilskudd til tiltak i beiteområder

Tall i mill. kr	Ansvar	Innvilg. Disponibel		Innvilget Inndratt		Utbetalt	Ansvar	Innvilg. Inndratt		Disponibel	
		-ramme	innvilg. -ramme	2023	2023			2023	2024		sentral ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Tiltak i beiteområder	SF	37,819	23,500	25,383	28,723	4,470	23,594	38,478	23,500	1,130	23,500
CWD-tiltak			6,500	6,534	6,481		6,481	-	6,500	0,053	6,500
Øremerkede midler NSG			1,000	1,000	1,000		1,000	-	1,000		1,000
Sum		37,819	31,000	32,918	36,203	4,470	31,075	38,478	31,000	1,184	31,000

Tall i mill. kr		Prog.				
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Tiltak i beiteområder	SF	28,500	28,500	28,500	23,500	23,500
CWD-tiltak		6,500	6,500	6,500	6,500	6,500
Øremerkede midler NSG		1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Sum		36,000	36,000	36,000	31,000	31,000

Totalrammen for tilskudd til tiltak i beiteområder i jordbruksavtalen for 2023 var 31 mill. kroner. Av dette var rammen for ordinært tilskudd på 23,5 mill. kroner. Som i tidligere år ble det satt av midler til CWD-tiltak, i 2023 var 6,5 mill. kroner øremerket dette formålet. Det ble også øremerket 1 mill. kroner til Norsk Sau og Geit innenfor rammen.

Tiltak i beiteområder, ordinært tilskudd

Tilskuddet skal legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Indirekte bidrar tilskuddet til å forhindre gjengroing av kulturlandskapet.

Det gis tilskudd til investeringer i faste infrastrukturtiltak på utmarksbeite, som sperregjerder, ferister, bruer og sanke- og skilleanlegg. Det gis også tilskudd til elektronisk overvåkingsutstyr for beitedyr (radiobjeller mv.), elektronisk gjerdeteknologi (Nofence) og ulike typer planleggings- og tilretteleggingsprosjekter. Tilskuddet gis primært til beitelag (fellestiltak), men kan også gis til enkeltprodusenter når det på grunn av naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid.

Det er stor interesse for investeringer i teknologi på beitedyr. Dette gjelder både teknologi som kan spore dyr på utmarksbeite (radiobjeller) og teknologi som kan styre beitedyrene (Nofence). Det blir stadig færre sauebesetninger, og dermed færre beitebrukere som må ta på seg vedlikeholdsansvar for sperregjerdene. Bøndene er også mer alene om tilsyn og sank enn før.

Det søkes om tilskudd langt ut over rammen, men søknadsbeløpet gir ikke et fullstendig bilde av behovet. Det er kjent i næringen at tilskuddsrammen er begrenset, samtidig som kostnadene ved investeringer øker.

I 2023 ble det innvilget tilskudd til nesten 700 prosjekter. Av det innvilgede beløpet var omtrent 60 prosent til elektronisk overvåkingsutstyr. Ellers ble mest midler innvilget til sperregjerder (ca. 13 prosent) og sanke- og skilleanlegg (ca. 11 prosent).

CWD-tiltak

De øremerkede CWD-midlene skal dekke kostnader beitenæringen har hatt som følge av tiltak for å begrense spredningen av skrantesjuka i Nordfjella- og Hardangervidda-sonene, i tråd med forskrift om soner ved påvisning av CWD. Statsforvalteren i Oslo og Viken forvalter midlene i samarbeid med statsforvalterne i Vestfold og Telemark og i Vestland. Tilskuddet dekker utgifter til blant annet økt tilsyn, elektronisk overvåking og bruk av salteinnretninger i tråd med CWD-soneforskriften. Midlene fordeles med en lik sats per beitedyr, uavhengig av dyreslag. Basert på antall dyr som beitet i Nordfjella-sonen og Hardangervidda-sonen i 2023, var tilskuddssatsen 76 kr/dyr. Tilskuddet utbetales hovedsakelig til beite- og sankelag. Det ble utbetalt tilskudd til 31 beite- eller sankelag og 13 enkeltpersonforetak. Det ble gitt tilskudd til rundt 85 500 beitedyr, av dette til rundt 80 000 sau, 2 000 storfe og 3 500 geiter.

Øremerkede midler til Norsk Sau og Geit

Midlene til Norsk Sau og Geit (NSG) skal gå til arbeidet med rådgiving av beitelag. NSG har i 2023 ansatt en ny beite- og utmarksrådgiver. Dette har gitt bedre kapasitet til å bistå beitebrukere, blant annet i arealplansaker og revisjoner av beitebruksplaner. Nettsiden gir informasjon til beitelag, beitebrukere og kommuner. NSG utarbeider blant annet veiledningsmaterieell om lovgivningen rundt gjerdehold og beitebruk.

Kommentar regnskap 2023

Det ble innvilget ordinært tilskudd for nesten 29 mill. kroner, som er høyere enn disponibel ramme ved starten av året. Dette skyldes at det ble midler tilgjengelig i løpet av året på grunn av avbrutte prosjekter (inndratte midler i tabellen), som ble innvilget til nye prosjekter. Ved årsslutt var det 1.1 mill. kroner udisponerte midler. Med mange kommuner som skal ha en del av rammen er det utfordrende for statsforvalteren å fordele midlene til kommuner med behov, og omfordele ubenyttede midler i løpet av året.

De øremerkede CWD-midlene blir innvilget og utbetalt samme år og tilnærmet hele rammen ble utbetalt. 1 mill. kroner ble utbetalt til Norsk Sau og Geit.

Kommentar prognose 2024-2028

Det ordinære tilskuddet er et prosjekttilskudd, der de fleste prosjektene har rapporteringsfrist etter tre år, resten har ett eller to års frist. Det er vanskelig å forutsi når utbetalingen for de ulike prosjektene kommer, og en del prosjekter blir avbrutt. Dersom prosjekter blir avbrutt sent på året kan det være en utfordring for kommunene å disponere midlene til nye prosjekter før årets slutt.

Prognosen for utbetaling av ordinært tilskudd er som for tidligere år usikker. Ved inngangen til 2024 er ansvaret for ordinært tilskudd 38,5 mill. kroner, som er 15 mill. kroner mer enn rammen for ordinært tilskudd i 2024 (23,5 mill. kroner) Den skjematisk prognosen for utbetaling av ordinært tilskudd er laget ved å forutsette en årlig utbetaling lik rammen i 2024. I tillegg er 15 mill. kroner fordelt til utbetaling de tre første årene. Med denne utbetalingen og samme ramme over jordbruksavtalen vil det i 2028 være et likt ansvar som ramme over jordbruksavtalen (23,5 mill.) Faktisk utbetaling i disse årene kan bli en ganske annen.

For utbetaling til CWD-tiltak og til Norsk Sau og Geit er prognosen at hele rammen utbetales hvert år. Prognosen for utbetaling forutsetter samme ramme over jordbruksavtalen som i 2024.

3.20 Handlingsplan for plantevernmidler

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
		-ramme	innvilg. -ramme	innvilg. -ramme	sentral ramme	innvilg. -ramme				
	31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Handlingsplan for plantevernmidler Ldir.	15,961	14,000	14,340	14,490	0,586	8,162	21,702	14,000	0,437	14,000
Sum	15,961	14,000	14,340	14,490	0,586	8,162	21,702	14,000	0,437	14,000

Tall i mill. kroner	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
	2024	2025	2026	2027	2028
Handlingsplan for plantevernmidler Ldir.	8,000	10,000	14,000	14,000	14,000
Sum	8,000	10,000	14,000	14,000	14,000

Handlingsplanen for bærekraftig bruk av plantevernmidler skal bidra til å redusere avhengigheten av kjemiske plantevernmidler og risikoen for negative virkninger av bruken av kjemiske plantevernmidler på helse og miljø.

Høsten 2023 lyste Landbruksdirektoratet ut totalt 14 mill. kroner i prosjektmidler for å følge opp handlingsplanen i 2024. Landbruksdirektoratet mottok 21 søknader om prosjekttilskudd for 2024, med totalt søknadsbeløp på ca. 31 mill. kroner.

Søknadene ble vurdert i samråd med Mattilsynet. 13 prosjekter mottok tilsagn om tilskudd. Av disse omhandlet 5 integrerte metoder, 3 plantevernmidler i jord og vann, 2 bærekraftig/riktig bruk og 3 plantevernmidler under norske forhold og hensyn til pollinatorer.

Kommentar regnskap 2023

Prognosen for utbetaling i 2023 var 13 mill. kroner. De fleste prosjektene med ansvar på til sammen 16,0 mill. kroner 31.12.2022 hadde rapporteringsfrist i løpet av 2023. Imidlertid ble rapporteringsfristen for noen av dem utsatt til 2024 som følge av forsinkelser i prosjektperioden. Utbetalt beløp i 2023 ble 8,2 mill. kroner.

Kommentar prognose 2024

Prognose for utbetaling i 2024 er 8 mill. kroner. Den baserer seg på sluttutbetaling til prosjekter med rapporteringsfrist i 2024 og delutbetaling til prosjekter med frist for å rapportere i 2025 og 2026.

Kommentar prognose 2025

Prognose for utbetaling i 2025 er 10 mill. kroner, gitt uendret tilsagnsramme. Den baserer seg på sluttutbetaling til prosjekter med rapporteringsfrist i 2025 og delutbetaling til prosjekter med frist for å rapportere i 2026 og 2027.

Kommentar prognose 2026-2028

Forutsatt en ramme fremover på samme nivå som for 2024, kan vi anta at utbetalingen blir 14 mill. kroner i årene 2026-2028.

3.21 Klima- og miljøprogrammet

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel	
		-ramme	innvilg.	innvilget				-ramme	sentral	innvilg.	
		31.12.22	2023	01.01.2023	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
KMP - tilskudd til fylkesvise tiltak	SF	14,058	7,000	7,525	9,043	1,672	8,945	12,485	11,000		11,154
KMP - øremerkede midler	Ldir	0,580	16,800	18,247	16,366	0,304	3,059	13,583	12,000		14,185
KMP - tilskudd til nasjonale prosjekter	Ldir	39,660	13,200	13,645	13,187	1,673	17,827	33,348	17,000	1,262	17,868
Sum		54,298	37,000	39,417	38,596	3,648	29,830	59,415	40,000	1,262	43,207

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
KMP - tilskudd til fylkesvise tiltak	SF	11,000	11,000	11,000	11,000	11,000
KMP - øremerkede midler	Ldir	15,334	11,250	12,000	4,000	4,000
KMP - tilskudd til nasjonale prosjekter	Ldir	25,120	20,328	16,061	15,393	17,000
Sum		51,454	42,578	39,061	30,393	32,000

Klima- og miljøprogrammet skal bidra til rådgiving og ny kunnskap om klima- og miljøtiltak i jordbruket. Gjennom programmet ble det gitt tilskudd til prosjekter innenfor temaene klimatilpasning, klimagassutslipp, jord, forurensing, naturmangfold og kulturlandskap.

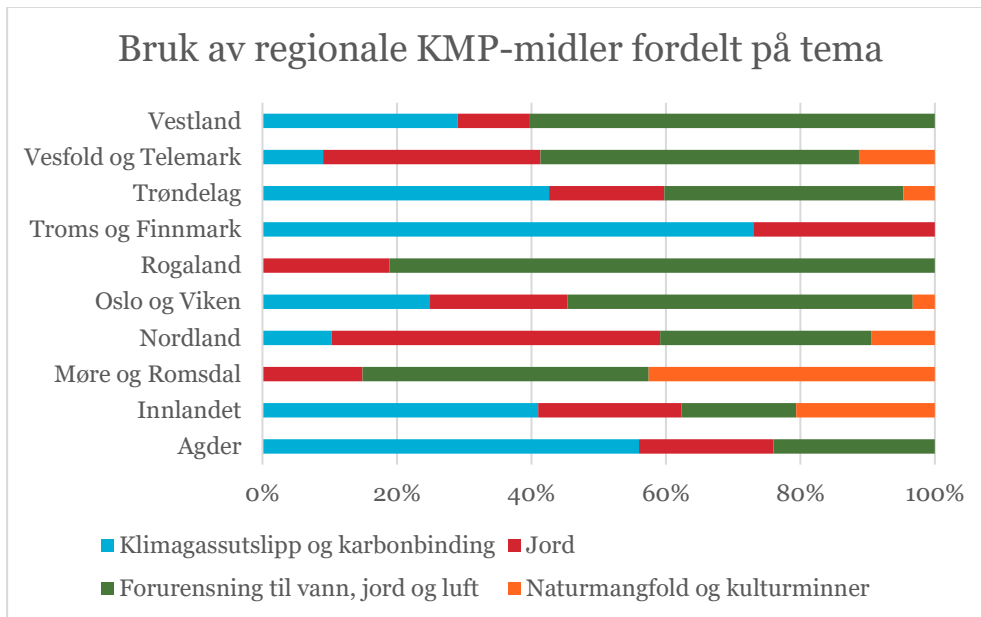
Programmet hadde i 2023 et budsjett på 38,817 mill. kroner inkludert overførte midler, hvorav 7,525 mill. kroner tilhørte fylkesvise prosjekter og de resterende nasjonale prosjekter (13,045 mill. kroner) og øremerkede prosjekter (18,247 mill. kroner). De fylkesvise midlene lyses ut av statsforvalterne, mens de nasjonale og øremerkede lyses ut og forvaltes av Landbruksdirektoratet.

Kommentar regnskap 2023

Regionale midler

På grunn av relativt høyt beløp for inndratte midler har det vært mulig å innvilge mer midler til nye prosjekter enn hva innvilgningsrammen for 2023 skulle tilsi. Det var høyere innvilgningsrammer tidligere år enn i 2023 (9 mill. kroner i 2022). Det forklarer at utbetalingene ligger på omtrent 9 mill. kroner.

Prosjektene som tildeles regionale midler går til lokale informasjonstiltak og kunnskapsutvikling. På landsbasis går 43 prosent av midlene til prosjekter innen temaet Forurensing til vann, jord og luft, 28 prosent til Klimagassutslipp og karbonbinding, 22 prosent til kategorien Jord og 7 prosent til Naturmangfold og kulturminner. Den fylkesvise fordelingen er vist i figuren under. Merk at innvilgningsramme for et fylke kan være i størrelsesorden 300 000–1 450 000 kroner. Det er derfor slik at noen fylker bare kan innvilge støtte til et fåtall prosjekter, og det er ikke ventet at de skal dekke alle kategorier hvert år.

Figur 1: Fylkesvis fordeling i bruken av midler fra Klima- og miljøprogrammet fordelt på miljøtemaer

Øremerkede midler

For 2023 var det avsatt 16,8 mill. kroner til øremerkede prosjekter: Bærekraft som konkurransefortrinn for norsk grøntsektor (8 mill. kroner), forbedring av TEOTIL-modellen (1,8 mill. kroner), implementering av overvåkingssystem for jordbruksjord (4 mill. kroner), kjøp av tjenester til forprosjekt nitrogen-handlingsplan (0,5 mill. kroner) og regnskapsgruppa for klimaavtalen mellom jordbruket og staten (2 mill. kroner til utredninger og 0,5 mill. kroner til arbeid i sekretariatet). Det var også noen overførte midler fra 2022, hovedsakelig som følge av underforbruk i regnskapsgruppa.

Regnskapsgruppa for klimaavtalen har i 2023 innvilget til sammen 1,35 mill. kroner til 2 prosjekter som omhandler enteriske metanutslipp hos okser, kviger og melkekyr. I tillegg ble det innvilget 0,5 mill. kroner til arbeid i sekretariatet, hvorav 0,196 mill. kroner ble utbetalt.

Nasjonale midler

Til utlysning var det 13,2 mill. kroner i 2023. Av disse var 5 mill. kroner øremerket prosjekter innen den nye kategorien økologisk landbruk og 8,2 mill. kroner var forbeholdt øvrige kategorier. Det var ingen ubrukte og tilbakeførte midler på ordningen. Det ble oppdaget et overforbruk i 2022 på 216 000 kroner, slik at total disponibel ramme for de øvrige kategoriene var 7 984 000 kroner. (Dette er senere oppdaget at ikke var tilfelle. Feilslutningen skyldes en føring om en tilbaketreking av ramme i 2022 på nasjonale prosjekter, mens den egentlig skulle vært ført på rammen for øremerkede midler. Dette er rettet opp i tabellen over.) Midlene ble lyst ut med søknadsfrist 15.09.22. Det kom inn 37 søknader innen fristen, med totalt søknadsbeløp på om lag 48,2 mill. kroner, noe som var en nedgang fra forrige år. Det var mange prosjektsøknader innen samtlige kategorier, bortsett fra på klimatilpasning (3 søknader), og kulturmiljø (ingen søknader).

Spesifikt om den nye kategorien Økologisk landbruk

5 mill. kroner ble flyttet fra Utviklingsmidler for økologiske landbruk til KMP for 2023. Midlene skulle benyttes til økoprosjekter, ifølge avtaleteksten. I budsjettmøtet i 2022 ble det enighet om at økologisk landbruk skulle bli en sjettede fagkategori i KMP, og at 5 mill. kroner ble øremerket prosjekter i denne kategorien. Eventuelle midler som ikke kunne benyttes i denne kategorien

som følge av manglende prosjekter av tilfredsstillende kvalitet, kunne ikke tildeles prosjekter i andre kategorier. Dette for å sikre at økologiske prosjekter ble prioritert.

Vi mottok 7 øko-søknader hvorav 3 ble vurdert å ha god nok kvalitet til å få innvilget tilskudd gjennom Klima- og miljøprogrammet. Et prosjekt som var omsøkt både på KMP og Økologiske utviklingsmidler ble gitt støtte over sistnevnte ordning. Totalt ga dette en innvilgning på 3,75 mill. kroner over KMP til prosjekter i kategorien økologisk landbruk. Gitt føringene fra fjorårets budsjettmøte ble ikke disse midlene brukt på øvrige, nasjonale KMP-prosjekter. I budsjettmøtet med partene våren 2023 ble det besluttet at de resterende midlene skulle overføres til 2024 og gå til nye øko-prosjekter.

Generelt om prognosene for ordningen

Rammen for KMP ble betydelig økt i 2023 som følge av øremerkinger til store prosjekter. Ett av prosjektene (Bærekraft som konkurransefortrinn for norsk grøntsektor) skal ha en innvilgning på 8 mill. kroner hvert år i tre år (2023, 2024, 2025). Vi legger til grunn lik totalramme for KMP disse årene som 2024 (40 mill. kroner), men at rammen for øremerkede prosjekter reduseres med 8 mill. kroner igjen fra og med 2026. Det vil si at totalrammen forventes å være 32 mill. kroner i årene 2026–2028, med 4 mill. kroner til øremerkede prosjekter og 17 mill. kroner til nasjonale prosjekter.

De nasjonale prosjektene som blir innvilget støtte har varighet fra 1–3 år, som gir varierende fordeling av kostnader mellom år. Derfor er utbetalingen av disse fordelt over år.

For øremerkede midler forventer vi i hovedsak at midlene utbetales samme år som de innvilges, med unntak for store prosjekter (som Bærekraft som konkurransefortrinn i norsk grøntsektor).

Avsetningen til regionale midler ble satt til 11 mill. kroner for 2024. Vi legger til grunn at denne avsetningen holdes på samme nivå i perioden 2025–2028. Siden det for regionale midler er størst andel ettårige prosjekter, setter vi forventet utbetaling for 2024–2028 lik rammen for ordningen (11 mill. kroner).

Kommentar prognose 2024

Prosjektet Bærekraft som konkurransefortrinn i norsk grøntsektor kommer til å ha utbetaling av hele det innvilgede beløpet fra 2023 (8 mill. kroner) i 2024. Derfor er prognosen relativt høy for dette året for øremerkede midler.

For nasjonale midler er det anslått utbetaling av ca. 25 mill. kroner. Dette skyldes at mange prosjekter har frist i løpet av 2024, samt at noen prosjekter med frist seint i 2023 ikke er avsluttet ennå. Det er dog knyttet usikkerhet til denne prognosen.

Kommentar prognose 2025–2026

Prosjektet Bærekraft som konkurransefortrinn i norsk grøntsektor kommer til å ha utbetaling av hele det innvilgede beløpet fra 2024 (8 mill. kroner) i 2025, og tilsvarende utbetaling for 2025 i 2026. Derfor er prognosen relativt høy for disse årene for øremerkede midler.

For nasjonale midler er prognosen basert på ansvaret for pågående prosjekter og deres rapporteringsfrist, samt at det er lagt til grunn en ramme på 17 mill. kroner for kommende år som beskrevet over. På grunn av lavere innvilgningsramme i 2023, er prognosen for utbetaling noe lavere for år 2026 og 2027 enn øvrige år.

Kommentar prognose 2027–2028

Som følge av forventet redusert ramme for øremerkede midler er prognosen for disse årene 4 mill. kroner, tilsvarende forventet ramme. (Prosjektene som øremerkes har gjerne utbetaling samme år som innvilgningsår).

For nasjonale midler er prognosen basert på ansvaret for pågående prosjekter og deres rapporteringsfrist, samt at det er lagt til grunn en ramme på 17 mill. kroner for kommende år som beskrevet over. På grunn av lavere innvilgningsramme i 2023, er prognosen for utbetaling noe lavere for år 2026 og 2027 enn øvrige år.

3.22 Klimasmart landbruk

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Klimasmart landbruk	Ldir.	0,089	10,000	10,013	10,013	-	6,250	3,853	10,000	-	10,000
Sum		0,089	10,000	10,013	10,013	-	6,250	3,853	10,000	-	10,000

Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Klimasmart landbruk	Ldir.	8,852	5,000	-	-	-
Sum		8,852	5,000	-	-	-

Prosjektet Klimasmart Landbruk skal bidra til reduserte klimagassutslipp og økt karbonbinding i jordbruket gjennom rådgivning tilpasset det enkelte gårdsbruket. Utvikling av digitale verktøy for rådgivning og dokumentasjon, klimakalkulatorer, står sentralt i prosjektet. Prosjektet har pågått siden 2017, og har fått enkeltstående tilskudd over LUF (Tabell 1).

Tabell 1 Bevilgninger til prosjektet Klimasmart Landbruk.

Bevilgninger	
Statsbudsjettet 2017/2018, Kap. 1142 Post 75*	20 mill. kroner
Jordbruksoppkjøret 2018 (LUF 2019)	20 mill. kroner
Jordbruksoppkjøret 2019 (LUF 2020)	8 mill. kroner
Jordbruksoppkjøret 2022 (LUF 2023)	10 mill. kroner
Jordbruksoppkjøret 2023 (LUF 2024)	10 mill. kroner

*0,246 mill. kroner ble tilbaketrasket tre år etter bevilgningen.

Kommentar regnskap 2023

Prosjektet har hatt framdrift for sentrale aktiviteter i 2023. Samtidig melder prosjektet om forsinkelser i forhold til prosjektplanen bl.a. pga. endringer i bemanning og utsatte dataleveranser. Forsinkelsene reflekteres i dokumenterte kostnader, som er lavere enn forventet med utgangspunkt i budsjettet for 2023. Landbrukets klimaselskap ønsker å utsette enkelte aktiviteter planlagt i 2023 til 2024, og vil levere oppdatert prosjektplan til Landbruksdirektoratet i forbindelse med årsrapportering og søknad om bevilgning for 2024.

Kommentar prognose 2024–2028

Prosjektet har fått enkeltstående tilskudd over LUF, og kan ikke betraktes som en tilskuddsordning med årlige bevilgninger. Det er derfor ikke antatt nye bevilgninger i prognosene, men lagt inn utbetaling av disponibel innvilgningsramme for 2024, samt midler som står i ansvar til prosjektet. Det er lagt til grunn fortsatt god framdrift i 2024. Det er lagt til grunn at deler av bevilgningen for 2024 vil dekke aktivitet i 2025. Vi gjør oppmerksom på at prognosen er utarbeidet før Landbruksdirektoratet har mottatt oppdatert prosjektplan i 2024.

3.23 Biogass

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Biogass	Ldir	-	13,000	15,606	13,112		13,112	-	22,000	2,494	22,000
Sum		-	13,000	15,606	13,112	-	13,112	-	22,000	2,494	22,000

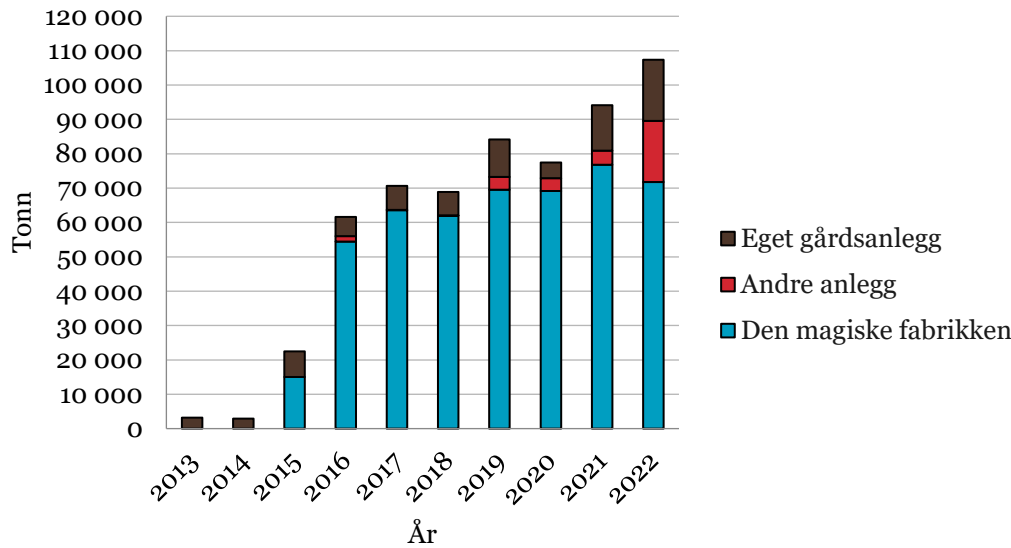
Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Biogass	Ldir	21,300	20,700	37,600	55,900	121,600
Sum		21,300	20,700	37,600	55,900	121,600

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere til at husdyrgjødsel benyttes til produksjon av biogass, gjennom leveranse til biogassanlegg, eller på eget gårdsanlegg. Ved søknadsomgangen 2023 ble det utbetalt 13,1 mill. kroner til 73 søkere. Ordningen har hatt økt oppslutning de senere årene (Tabell 2).

Tabell 2 Utbetalt tilskudd til jordbruksforetak som leverer husdyrgjødsel til biogassanlegg.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utbetalt tilskudd (mill. kroner)	0,17	0,15	1,18	3,16	3,60	4,16	5,55	7,96	10,45	13,11

I 2023 ble det utbetalt tilskudd for leveranse av om lag 107 000 tonn husdyrgjødsel. Dette utgjør ca. 1,3 prosent av all husdyrgjødsel i 2022. 2/3 av gjødsla ble levert til biogassanlegget *Den magiske fabrikken* i Vestfold.

Figur 2 Tonn husdyrgjødsel levert til biogassanlegg. Tonn gjødsel til eget gårdsanlegg er estimert fra dyretall.

Kommentar regnskap 2023

Det utbetalte beløpet på 13,1 mill. kroner stemmer godt med prognosen fra fjorårets årsrapport og bevilgning i Jordbruksoppgjøret 2022 på 13,0 mill. kroner.

Kommentar prognose 2024-2028

Prognoser for leveranser av husdyrgjødsel til biogassanlegg er utarbeidet i samarbeid med Miljødirektoratet. Prognosene er basert på planer for mottak av husdyrgjødsel for biogassanlegg i drift, biogassanlegg som har fått investeringsstøtte, og anlegg som er under planlegging. Det er tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig utbetalt tilskudd per tonn husdyrgjødsel i søknadsomgangen 2023 for å anslå utbetaling av tilskudd (122 kroner per tonn gjødsel).

I fjorårets årsrapport ble det prognosert utbetaling av 21,7 mill. kroner i 2024 for leveranser av husdyrgjødsel i 2023. Prognosen er noe nedjustert. Dette skyldes senere bygging og oppstart enn antatt for et planlagt biogassanlegg.

Det er gitt investeringsstøtte til flere biogassanlegg de senere årene, og flere anlegg er under planlegging. For årene 2024–2027 er det prognosert gradvis økt mottak av husdyrgjødsel for biogassanlegg i drift og anlegg som har fått investeringsstøtte. For 2028 er det i tillegg antatt at flere planlagte anlegg er etablert og gradvis kommer i gang med biogassproduksjon av husdyrgjødsel.

Det påpekes at det er stor usikkerhet knyttet til prognosene, særlig lengre fram i tid. Det er usikkert om anleggene vil realiseres, når, og hvor raskt de vil komme i drift. Det er særlig to planlagte industrielle biogassanlegg som har stor betydning for forventet oppslutning om ordningen. Disse anleggene har planlagt mottak av til sammen om lag 1,3 mill. tonn husdyrgjødsel. Prognosene for årene 2025–2027 er betydelig nedjustert sammenlignet med fjorårets årsrapport. Dette betyr ikke at vi forventer at mindre husdyrgjødsel vil bli behandlet i biogassanlegg i årene framover, men at det kan gå lengre tid før anleggene bygges og kommer i full drift.

Med bakgrunn i forventninger om økt oppslutning, gjør Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet en gjennomgang av ordningen fram mot Jordbruksoppkjøret 2024. Rapporten vil gå nærmere inn på rammebetingelser og trender for biogassproduksjon av husdyrgjødsel.

3.24 Støtte til verdensarvområdene og utvalgte kulturlandskap

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel
			-ramme	innvilg.	-ramme				-ramme	sentral	innvilg.
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Verdensarv	Ldir	8,453	11,500	11,560	12,205	0,765	10,067	9,826	11,500		11,620
Utvalgte kulturlandskap, hjemmel 2	Ldir	75,068	35,948	36,769	46,409	10,930	38,469	72,078	31,800		33,090
Sum		83,521	47,448	48,329	58,614	11,695	48,536	81,905	43,300	-	44,710

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Verdensarv	Ldir	11,500	11,500	11,500	11,500	11,500
Utvalgte kulturlandskap, hjemmel 2	Ldir	32,000	32,000	32,000	32,000	32,000
Sum		43,500	43,500	43,500	43,500	43,500

Tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og tilskudd til tiltak i verdensarvområdene brukes til miljøtiltak i noen av våre mest verdifulle kulturlandskapsområder. Kommunen ble i 2020 vedtaksmyndighet for begge ordningene. Tilskuddet kan gå til årlige driftstiltak og engangs-/investeringstiltak. Midlene skal ses i sammenheng med andre midler fra landbruks- og miljøforvaltningen.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er en tverrfaglig satsing fra Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Satsingen blir ledet nasjonalt av Landbruksdirektoratet, Riksantikvaren og Miljødirektoratet. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift. Ved oppstart i 2009 var 20 områder med i ordningen. To nye områder ble innlemmet i satsingen i 2023, Kaupang i Vestfold og Yttersida av Vestvågøy i Nordland. Det er nå totalt 51 Utvalgte kulturlandskap.

Landbrukets verdensarvordning bidrar til å ivareta våre internasjonale forpliktelser for natur- og kulturarv i verdensarvområdene. Åtte norske områder står i dag på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv. Av disse åtte er det nå tre områder som omfattes av landbrukets ordning. I 2022 ble det over jordbruksavtalen bestemt at verdensarven Røros bergstad og Circumferensen skulle innlemmes i ordningen i 2023. Det settes årlig av midler over LUF til tilskudd til tiltak i verdensarvområdene.

Et aktivt landbruk er en forutsetning for å ta vare på kulturlandskapet med et stort mangfold av naturtyper, kulturminner og kulturmiljøer. Verdiene i områdene blir svekket om det aktive landbruket avtar eller opphører. Landbruket har vært i tilbakegang i alle disse områdene. Med målrettede tiltak og prioriteringer vil en kunne styrke landbruket og med det ivareta større verdier i verdensarvområdet.

Disse tre verdensarvområdene omfattes av denne ordningen:

- Vegaøyen
- Vestnorsk fjordlandskap (Geirangerfjorden og Nærøyfjorden)
- Røros bergstad og Circumferensen. Dette verdensarvområdet ble innlemmet i ordningen i 2023. I 2024 vil også buffersonen omfattes av ordningen.

Den helhetlige tilnærmingen der flere sektorer, forvaltningsnivå og grunneiere samarbeider om å ivareta natur- og kulturmiljøverdier og landbruksdrift gir gode resultater. Arealer som er ryddet, beitet eller slått og kulturminner som er satt i stand er eksempler på umiddelbare resultater, mens økt arts mangfold og verdiskaping vil kunne komme på sikt. Ordningene bidrar også til bosetning og sysselsetting, videreutvikling av jordbruket og annen næringsutvikling i områdene. Flere drivere har sagt at tilskuddet har vært avgjørende for at det fortsatt er interesse for å drive jordbruk i området.

Aktiviteten i verdensarvområdene og i de utvalgte kulturlandskapene i 2023 blir oppsummert i en egen årsrapport til Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet.

Kommentar regnskap 2023

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

I 2023 ble det bevilget en ramme på 35,948 millioner kroner til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Av dette er 15,5 millioner kroner avsatt i jordbruksavtalen, og 20,448 millioner kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett. Dette var en reduksjon på 2,552 millioner kroner. Midlene er forvaltet gjennom Landbrukets utviklingsfond (LUF), og Riksantikvaren, Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet samarbeider om å fordele rammen.

Totalt 960 nye søknader ble mottatt i 2023. Det ble omsøkt 78 mill. kroner. Det ble innvilget 46,4 mill. kroner og det innebærer at det ble innvilget 59 prosent av omsøkt beløp. Det var 32 færre søknader, men omsøkt beløp var om lag 1 mill. kroner høyere enn i 2022.

Det ble innvilget tilsagn på mer enn årets innvilgningsramme. Dette skyldes bruk av udisponerte midler fra året før og inndratte midler i løpet av året. I 2023 ble det utbetalt om lag 2,5 mill. kroner mer enn årsrammen. I 2023 ble rammen som nevnt redusert. Da ble aktiviteten noe lavere og ansvaret ble redusert fra om lag 75 mill. kroner i 2022 til 72 mill. kroner ved årsskiftet. Ansvaret ligger på omtrent to årsrammer. Dette er som forventet da mange av prosjektene har 2-3 års arbeidsfrist.

Landbrukets verdensarvordning

I 2023 var rammen til Landbrukets verdensarvordning på 9,5 mill. kroner over LUF. Dette var en økning på 2 mill. kroner som følge innlemmingen av et nytt verdensarvområde, verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. I tillegg ble det overført 2 mill. kroner fra Klima- og miljødepartementets budsjett til Vestnorsk fjordlandskap (1 mill. kroner fra Statsforvalteren i Møre og Romsdal og 1 mill. kroner fra Statsforvalteren i Vestland). Totalt innvilget årsramme 11,5 mill. kroner.

Totalt 182 søknader ble mottatt i 2023. Det ble omsøkt over 17,6 mill. kroner, og det ble innvilget om lag 12,3 mill. kroner, noe som innebærer at det ble innvilget 69 prosent av omsøkt beløp.

Det ble innvilget tilsagn på mer enn årets innvilgningsramme. Dette skyldes bruk av udisponerte midler fra året før og inndratte midler i løpet av året. I 2023 ble det utbetalt ca. 1,4 mill. mindre enn årsrammen.

Ved årsskiftet 2022/2023 sto det totalt 8,5 mill. kroner i ansvar. Dette er midler som er innvilget til flerårige tiltak, hvor tiltakene ikke er ferdigstilt, og dermed ikke utbetalt ennå. Ansvarer ved årsskiftet 2023/2024 er 9,8 mill. kroner, og dermed noe høyere enn ved starten av året. Dette er som forventet ettersom årsrammen har økt.

Kommentar prognose 2024 - 2028

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

For 2024 er det innvilget 15,5 mill. kroner til Utvalgte kulturlandskap over jordbruksavtalen og av 16,3 mill. kroner over statsbudsjettet på Klima- og miljødepartementets budsjett. Dette er en reduksjon på 4,1 mill. kroner i 2024. Forslag til samlet ramme for UKL i 2024 er 31,8 mill. kroner.

Historisk sett ser vi at i noen år ligger utbetalingene litt under innvilget årsramme, mens i andre år litt over. For denne ordningen mener vi det er hensiktsmessig å forvente at utbetalt beløp i 2024– 2028 er tilnærmet lik innvilget årsramme.

Landbrukets verdensarvordning

Rammen over LUF er i 2023 økt med 2 mill. kroner til 9,5 mill. kroner pga. innlemming av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. I tillegg er det forventet at 2 mill. kroner blir overført fra KLDs budsjett til LUF.

På grunn av økt interesse og flere områder, innenfor begge ordningene, forventes aktiviteten og utbetalingene å øke i årene fremover. Mange av tiltakene har inntil tre års arbeidsfrist, og det kan ta litt tid før innvilget beløp blir utbetalt.

Historisk sett ser vi at i noen år ligger utbetalingene litt under innvilget årsramme, mens i andre år litt over. For denne ordningen mener vi det er hensiktsmessig å forvente at utbetalt beløp i 2024– 2028 er tilnærmet lik innvilget årsramme.

3.25 Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg. Disponibel		Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. Inndratt		Disponibel	
		-ramme	innvilg.					-ramme	sentral		innvilg.
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024	
Sentrale prosjekter, økologisk	Ldir	32,920	8,000	9,424	8,861	0,424	23,752	17,605	8,000	0,987	8,000
Øremerkede m. (Anbud SHH 4 mill per år til 2025)	Ldir		4,000	4,000	4,000		1,600	2,400	4,000		4,000
Øremerkede m (Anbud Prod.utv 3 mill per år til 2025)	Ldir		3,000	3,000	3,000		1,189	1,811	3,000		3,000
Øremerkede m RVU jf Prop 120s	Ldir			0,300	0,300			0,300			-
Overvåkning av økologisk omsetning	Ldir			0,300					0,300		-
Sum		32,920	15,000	17,024	16,161	0,424	26,541	22,116	15,000	1,287	15,000

Tall i mill. kroner		Prog.	Prog.	Prog.	Prog.	Prog.
		utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt	utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Sentrale prosjekter, økologisk	Ldir	12,000	10,000	9,000	8,000	8,000
Øremerkede m. (Anbud SHH 4 mill per år til 2025)	Ldir	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
Øremerkede m (Anbud Prod.utv 3 mill per år til 2025)	Ldir	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
Øremerkede m RVU jf Prop 120s	Ldir					
Overvåkning av økologisk omsetning	Ldir					
Sum		19,000	17,000	16,000	15,000	15,000

Kommentar regnskap 2023

Tilskudd til utviklingstiltak innen økologisk jordbruk skal gå til prosjekter som kan bidra til å løse opp i flaskehalsen i verdikjeden for økologisk produksjon og forbruk. Det gis hovedsakelig støtte til markedsrettede tiltak, informasjonsprosjekter og prosjekter innen rekruttering og mobilisering.

Hver høst lyses det ut prosjektmidler på ordningen, basert på prioriteringer i Nasjonal strategi for økologisk jordbruk (2018-2030) med tilhørende «Økologiprogram», jordbruksoppkjøret og et eget møte med avtalepartene. Det ble avsatt en ramme på 15 mill. kroner for 2023.

Inkludert overførbare midler ble det samlet innvilget 16,16 mill. kroner for prosjekter med oppstart i 2023, fordelt på 11 prosjekter. Blant disse 11 var 2 oppdrag øremerket til utlysning som anbud gjennom jordbruksavtalen. Oppdragene «Produktutvikling av økologiske produkter fra norsk jordbruk» og «Økologiske og bærekraftige menyer i storhusholdning» ble tildelt hhv matforskningsinstituttet NOFIMA og Debio-Info Matvalget, til en verdi av hhv. 3 mill. kroner og 4 mill. kroner for 2023. Anbudene gjelder for perioden 2023-2025, og bekreftes hvert år gjennom jordbruksavtalene. Et tredje øremerket oppdrag var overføring av 0,3 mill. kroner til Mattilsynet, til drift og utredninger av Regelverksutvalget.

De øvrige 8 prosjektene som ble innvilget etter åpen utlysning var tematisk fordelt i hele verdikjeden. Ett prosjekt skal se på markedsutfordringer for de siste års raskt voksende antall markedshager, et annet skal utvikle verdikjeden for norsk økologisk bokhvete.

Prognose 2024 - 2028

Det ble i 2023 utbetalt ca. 26,5 mill. kroner som var i tråd med prognosen. Rammen til utviklingstiltak ble omtrent halvert fra 2022 til 2023, og forutsetter vi en stabil ramme på 15 mill. per år framover så vil utbetalingene falle til ca. 19 mill. kroner i 2024 og gradvis videre ned til ca. 15 mill. kroner i 2027.

Midtveisevaluering av økostrategien

Etter føringer i jordbruksavtalen har Landbruksdirektoratet i 2023 arbeidet med midtveisevaluering av regjeringens «Nasjonale strategi for økologisk jordbruk (2018-2030)». Oppdraget ble lagt ut på anbud i desember 2022 og Oxford Research ble tildelt anbudet. De leverte sin evalueringsrapport i november 2023. Rapporten er et viktig grunnlag for eventuelle justeringer av strategien for andre halvdel av strategiens programperiode fram til 2030.

Rammen til Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk ble halvert fra 2022 til 2023 men fra 2023 kan økologiske prosjekter også søkes over LUF- ordningene KMP og NT.

I Jordbruksavtalen 2021 ble det bestemt at «Tilskudd til utviklingstiltak innen økologisk jordbruk» skulle gjennomgås i Jordbruksavtalen 2022 og at grensegangen mot andre ordninger, herunder øvrige søknadsbaserte ordninger Landbruksdirektoratet forvalter, skulle bli vurdert.

Gjennomgangen medførte at omtrent halvparten av rammen til «Utviklingstiltak innen økologisk jordbruk» på 31 mill. kroner ble overført til hhv. Klima- og miljøprogrammets nasjonale midler (KMP) med 5 mill. kroner, og 6 mill. kroner til Nasjonale tilretteleggingsmidler (NT). Begge ordningene forvaltes av Landbruksdirektoratet. I tillegg gikk 5 mill. kroner til en økning av Norsk landbruksrådgivings grunnbevilgning med formål økologisk jordbruk og jordhelse. Rammen til «Tilskudd til utviklingstiltak innen økologisk jordbruk» ble etter dette 15 mill. kroner i 2023. Den samlede innsatsen til utvikling av økologisk produksjon og forbruk over jordbruksavtalen ble den imidlertid den samme i 2023 som i 2022, dvs. 31 mill. kroner.

3.26 Utsiktsrydding

Tall i mill. kr	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	Disponibel	
		-ramme	innvilg. -ramme	2023	2023	2023		31.12.23	-ramme	sentral ramme	innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023		2024	2024	2024	
Utsiktsrydding	SF	0,500	-	7,046	-	0,358	0,125	0,017	-	7,405	-
Sum		0,500	-	7,046	-	0,358	0,125	0,017	-	7,405	-

Kommentar regnskap 2023

Ordningen er avsluttet (31.12.2022). En sak på 124 775,- kom til utbetaling i 2023. Det er ikke lengre søknader med ansvar på ordningen.

Ved utgangen av 2023 står det 358 302 kroner i Møre og Romsdal som har blitt inndratt på prosjekter i 2022 og som skal trekkes inn til sentral ramme. Sentral ramme blir da på 7,405 mill. kroner som kan trekkes inn til LUF-sentralt.

3.27 Investeringsstøtte i landbruket

Tall i mill. kroner	Ansvar	Innvilg.	Disponibel	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg.	Inndratt	
		-ramme	innvilg. -ramme	2023	2023	2023		31.12.23	-ramme	sentral ramme
		31.12.22	2023	01.01.22	2023	2023		2024	2024	
Investeringsstøtte i landbruket	IN	5,185	-	1,619	-	-	0,142	5,043	-	1,619
Sum		5,185	-	1,619	-	-	0,142	5,043	-	1,619

I 2018 mottok LUF 75 mill. kroner til investeringsstøtte i landbruket fra LMD. Det er Innovasjon Norge som forvalter ordningen og rapporterer direkte til LMD på bruk av disse midlene.

3.28 Bondens marked og norsk gardsost

Tall i mill. kroner		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
Bondens marked	LMD		3,000	3,000	2,850		2,850	-	3,000		3,150
Norsk Gardsost	LMD	-	1,000	1,000	1,000	-	1,000	-	1,000		1,000
Sum		-	4,000	4,000	3,850	-	3,850	-	4,000	-	4,150

Tall i mill. kroner		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
Bondens marked	LMD	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
Norsk Gardsost	LMD	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Sum		3,000	3,000	3,000	3,000	3,000

I jordbruksoppkjøret 2022 ble det avsatt 1 mill. kroner til Norsk Gardsost og 3 mill. kroner til Bondens marked 1 mill. kroner av sistnevnte avsetning skulle tildeles Bondens marked regionalt. På bakgrunn av dette ble Norsk Gardsost og Bondens marked Norge tildelt hhv. 1 og 2 mill. kroner for 2023. Tilskuddet skal benyttes til aktivitet innenfor organisasjonens virke. Støtten skal bidra til å opprettholde aktivitet og fremme kunnskap om og forståelse for norsk landbruksproduksjon og matkultur, og med det være et synlig bidrag til utviklingen av Norge som matnasjon. LMD mottok 13 søknader om støtte til regionale foretak av Bondens marked og fordelte den regionale støtten på 1 mill. kroner på bakgrunn av disse søknadene. Frist for alle til å rapportere på bruken av midlene ble satt til 1. mars 2024. Per februar 2024 er det fire regionale foretak av Bondens marked som ikke har bedt om utbetaling av tilsagnet som ble gitt i 2023.

Kommentar prognose 2024 - 2028

Gitt at støtten opprettholdes forventes det at hele beløpet kommer til utbetaling.

3.29 MetanHUB

Tall i mill. kr		Ansvar	Innvilg. -ramme	Disponibel innvilg. -ramme	Innvilget	Inndratt	Utbetalt	Ansvar	Innvilg. -ramme	Inndratt sentral ramme	Disponibel innvilg. -ramme
		31.12.22	2023	01.01.23	2023	2023	2023	31.12.23	2024	2024	2024
MetanHUB	Ldir		-				-	-	10,000		10,000
Sum		-	-	-	-	-	-	-	10,000	-	10,000

Tall i mill. kr		Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt	Prog. utbetalt
		2024	2025	2026	2027	2028
MetanHUB	Ldir	7,500	10,000	10,000	10,000	2,500
Sum		7,500	10,000	10,000	10,000	2,500

I jordbruksoppjøret 2023 ble det enighet om å støtte et utviklingsprosjekt for reduksjon av metanutslipp i jordbruket (MetanHUB). Bevilgningen for 2024 er 10 mill. kroner. Jf. Prop. 121 S (2022–2023) tar partene sikte på å støtte prosjektet til og med 2027, men bevilgningene vil være avhengig av prioriteringer i de enkelte jordbruksoppjør i perioden. I prognosen for ordningen er det tatt utgangspunkt i tilsvarende bevilgning resten av prosjektperioden som for 2024, men disse anslagene er altså usikre. Det er prognosert utbetalinger fram til og med 2028, siden tilskudd for å dekke kostnader på slutten av året kan komme til utbetaling året etter.

4 Styring og kontroll

Forvaltningen utføres i overensstemmelse med kravene til måloppnåelse, effektiv ressursbruk og overholdelse av gjeldende regelverk. Landbruksdirektoratet jobber sammen med øvrige bidragsytere med å forbedre rutinene og finne bedre og mer effektive løsninger i forvaltningens delprosesser.

4.1 Måloppnåelse

LUF skal gjennom bruk av økonomiske virkemidler bidra til tiltak som tar sikte på å styrke og bygge ut næringsgrunnlaget på landbrukseiendommer. Landbruksdirektoratet anser at fondets virksomhet i 2023 har bidratt til dette, slik det er dokumentert i denne rapporten.

4.2 Overholdelse av lover og regler og effektiv ressursbruk

Fondet følger reglement for og bestemmelser om økonomistyring i staten. Landbruksdirektoratet vurderer at ressursbruken knyttet til LUF og fondets virksomhet i 2023 i hovedsak har vært effektiv. Ingen vesentlige styringssvikt, feil eller mangler er avdekket i årets løp.

4.3 Internkontroll

Landbruksdirektoratet vurderer at eksisterende rutiner og retningslinjer samt årets gjennomførte kontrolltiltak til sammen sikrer en tilfredsstillende forvaltning av midlene i LUF. Direktoratet vil evaluere om den manuelle rutinen for rapportering fra fylkeskommunene er tilstrekkelig, i påvente av at det etableres systemstøtte til oppfølging av tilskuddsmidler som blir utbetalt til fylkeskommunene.

5 Framtidsutsikter

Midler til LUF over jordbruksavtalen framforhandles hvert år i jordbruksoppgjøret. Omfanget av midlene og fremtidsutsiktene blir derfor årlig diskutert av avtalepartene.

5.1 Prognoser for fondet i perioden 2024 – 2028

Tall i mill kroner						
	Regnskap 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028
Bevilgning, kap. 1150.50	2 227,253	2 331,600	2 331,600	2 331,600	2 331,600	2 331,600
Renteinntekter	40,605	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000
Andre inntekter	23,949	19,500	19,500	19,500	19,500	19,500
Bevilgning, kap. 1149.71	25,200	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
Bevilgning, kap. 1149.73	4,500	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
SUM INNTEKTER	2 321,507	2 416,100	2 416,100	2 416,100	2 416,100	2 416,100
Utbetaling av tilskudd fra LUF fondet	1 890,164	2 247,228	2 315,809	2 353,591	2 342,723	2 398,030
Utbetaling av tilskudd finansiert av kap. 1149.71	25,200	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
Utbetaling av tilskudd finansiert av kap. 1149.73	4,500	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
SUM UTBETALINGER	1 919,864	2 272,228	2 340,809	2 378,591	2 367,723	2 423,030
RESULTAT	401,643	143,872	75,291	37,509	48,377	-6,930

Bevilgning kap. 1150.50 og bevilgning kap. 1149.71 og 1149.73 er tatt fra Landbruksdirektoratets tildelingsbrev for 2024 datert 26.01.2024.

Ved beregning av prognose for bevilgning for 2024 er det tatt utgangspunkt i den foreslåtte bevilgningen i Prop 1. S 2023-2024.

Utbetaling av tilskudd finansiert over kap. 1149.71 og 1149.73 gjelder skogbruk. Under inntekter er tilsvarende beløp ført for bevilgninger over kap. 1149.71 og 1149.73, slik at det ikke påvirker resultatet eller prognosen for resultatet for fondet.

5.2 Prognoser for likviditet for fondet i perioden 2024 – 2028

Likviditeten i fondet ble i 2023 økt med 406,948 mill. kroner. Prognosen viser at likviditeten og fondskapitalen (pkt. 2.6) de neste fire årene vil øke, mens prognosen for 2028 er at fondet igjen vil gå med underskudd. Dette viser at kapitalsituasjonen til fondet må holdes under oppsyn og at man må følge nøye med på den årlige utviklingen.

Tall i mill. kroner									
	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Regnskap 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028	
Tilført årsbevilgning, renteinntekter og andre inntekter	1 425,622	1 711,524	2 321,507	2 416,100	2 416,100	2 416,100	2 416,100	2 416,100	
Netto tilførsel av kapital ifm investeringslån (avdrag - nye lån)	24,542	14,100	5,305	1,755	0,845	0,401	0,207	0,102	
Disponibel likviditet	1 450,164	1 725,624	2 326,812	2 417,855	2 416,945	2 416,501	2 416,307	2 416,202	
Utbetalinger	1 630,565	1 651,829	1 919,864	2 272,228	2 340,809	2 378,591	2 367,723	2 423,030	
Endring i likviditet	-180,401	73,795	406,948	145,627	76,136	37,911	48,584	-6,828	

Det er ingen utestående fordringer eller langsiktig gjeld i regnskapet, eller framtidige prognoser på det.

5.3 Prognose for fondet 2024 – 2028

Tall i mill. kroner		Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
		2024	2025	2026	2027	2028
Bedriftsretta midlar til investering og utvikling	IN	925,000	1 025,000	1 050,000	1 050,000	1 050,000
Nasjonale tilretteleggingsmidlar	Ldir	6,213	11,154	14,500	16,000	16,000
Inn på tunet-løftet del 2	Ldir	0,200	-	-	-	-
Regionale tilretteleggingsmidlar	FK	41,000	41,000	41,000	41,000	41,000
Områderetta innsats	LMD					
<i>Berekraftig matproduksjon i nord</i>	LMD	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000
<i>Arktisk landbruk</i>	LMD	1,193	2,670	-	-	-
<i>Fjellandbruket</i>	LMD	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400
Rekruttering og kompetanse i landbruket						
<i>Nasjonalt rekrutteringsprosjekt</i>	LMD	-	-	-	-	-
<i>Regionale kompetansenettverk for lokalmat</i>	FK	14,700	14,700	14,700	14,700	14,700
<i>Regionale tilskott til rekruttering og kompetanseheving</i>	FK	14,000	14,000	14,000	14,000	14,000
<i>Nasjonal modell for vaksenagronom</i>	FK	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000
<i>Mentorordning</i>	LMD/ NRL	6,765	4,000	4,000	4,000	4,000
Forskning og utvikling	Ldir	89,169	81,830	81,830	81,830	81,830
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	LMD	4,300	4,278	-	-	-
Stiftinga Norsk Mat	Matmerk	71,000	71,000	71,000	71,000	71,000
Utviklingsprogrammet	IN	92,000	80,000	80,000	80,000	80,000
Bondens marked og Norsk Gardsost	LMD	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	IN	175,300	195,300	195,300	195,300	195,300
Skogbruk	Ldir	278,000	278,000	278,000	278,000	278,000
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	LMD	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
Midlar til konfliktfjølreb. tiltak jordbruk/reindrift	Ldir	2,000	3,000	4,000	4,000	4,500
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Ldir	147,000	170,000	200,000	200,000	200,000
Drenering	Ldir	130,000	90,000	70,000	60,000	60,000
MetanHUB	Ldir	7,500	10,000	10,000	10,000	2,500
Tilskott til tiltak i beiteområde	SF	36,000	36,000	36,000	31,000	31,000
Handlingsplan for plantevernmidlar	Ldir	8,000	10,000	14,000	14,000	14,000
Klima- og miljøprogram	Ldir	51,454	42,578	39,061	30,393	32,000
Klimasmart landbruk	Ldir	8,852	5,000	-	-	-
Biogass	Ldir	21,300	20,700	37,600	55,900	121,600
Støtte verdsarvområda og utvalde kulturlandskap	Ldir	43,500	43,500	43,500	43,500	43,500
Utviklingsiltak innen økologisk jordbruk	Ldir/SF	19,000	17,000	16,000	15,000	15,000
Administrasjonskostnader	Ldir	4,200	4,200	4,200	4,200	4,200
Utsiktsrydding	Ldir	-	-	-	-	-
Investeringsstøtte i landbruket	IN	-	-	-	-	-
KIL	Ldir	0,682	-	-	-	-
Sum		2 237,228	2 313,809	2 357,591	2 352,723	2 413,030
Tapsavsetning risikolån	IN	-	-	-	-	-
Fylkesvise BU - midler, rentestøtte	IN	35,000	27,000	21,000	15,000	10,000
Sum, inkl rentestøtte og risikolån		2 272,228	2 340,809	2 378,591	2 367,723	2 423,030

Prognosen for 2024 - 2028 gjelder utbetalinger av tilskudd i tabell 5.1 som belastes LUF. Forventede utbetalinger som er finansiert over kap. 1149.71 og 1149.73 for Skogbruk er ikke tatt inn i denne tabellen.

6 Årsregnskap

6.1 Ledelseskommentar til årsregnskapet

Formål

Midler fra Landbrukets utviklingsfond skal brukes til tiltak som tar sikte på å styrke og bygge ut næringsgrunnlaget på landbrukseiendommer. Rammer og forutsetninger blir fastsatt av Stortinget hvert år etter jordbruksoppjøret. Utgiftene til administrasjon blir dekket av fondsmidlene etter nærmere retningslinjer og rammer fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Tilskudd og lån som blir betalt tilbake går inn i fondet. Fondets kapital er plassert på rentebærende konto innenfor statens konsernkontoordning i Norges Bank samt gjennom Innovasjon Norge (IN) sin utlånsvirksomhet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Landbruks- og matdepartementet i instruks om økonomistyring. Vi bekrefter at bevilgningsrapporteringen og fondsregnskapet gir et dekkende bilde av fondets virksomhet.

Vurdering av vesentlige forhold

Fondsregnskapet for 2023 viser et resultat på 401,642 mill. kroner og fondskapitalen økes med tilsvarende beløp. Fondets fondskapital pr 31. desember 2023 er 1004,250 mill. kroner, og fondets ansvar er 3112,005 mill. kroner.

Fondets ansvar har økt med 638,783 mill. kroner i 2023. Dette er en økning på 27 prosent.

Landbrukets utviklingsfond revideres av Riksrevisjonen. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato. Revisjonsberetningen vil sammen med årsrapporten bli publisert på Landbruksdirektoratets nettsider.

Oslo, 15. mars 2024

Jørn Rolfsen

administrerende direktør

Landbruksdirektoratet

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet for Landbrukets Utviklingsfond er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 20. desember 2022. Årsregnskapet er avlagt i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1 og 3.4.6, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av 15. desember 2022, og tilleggskrav fastsatt av Landbruks- og matdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter endringen i bankbeholdningen i løpet av året, samt innestående beløp i banken pr 31.12. Oppstillingen av resultatregnskapet viser overføringer til fondet, overføringer fra fondet og periodens resultat. Oppstillingen av balansen viser fondets eiendeler samt kapital og gjeld.

Fondets inntekter er bundet til nærmere fastsatte formål med varighet utover ett budsjettår. Ansvar fremgår i kapittel 3.2. Landbruksdirektoratet er gitt fullmakter til å overføre bevilgning, samt å utbetale fra fondet.

Oppstilling av fondsregnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene i punkt 3.4.2, de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- 1) Regnskapet følger kalenderåret
- 2) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- 3) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- 4) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

6.2 Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2023

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Beholdninger rapportert i likvidrapport

	Regnskap 2023	Regnskap 2022
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank	543 815 559	449 508 453
Endringer i perioden	595 939 152	94 307 105
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank	1 139 754 710	543 815 559

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	Regnskap 2023	Regnskap 2022	Endring
811104	Beholdninger på konto i Norges Bank	1 139 754 710	543 815 559	595 939 152

Note A Tildelinger av midler til fondet i regnskapsåret

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Årets tildeling (i kr)
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond	2 227 253 000

6.3 Fondsregnskap med noter

Oppstilling av resultat for Landbrukets utviklingsfond	Note	2023	2022	Endring
<i>Overføring til fondet</i>				
Overføringer fra andre statlige regnskaper	1	73 805 741	52 701 065	21 104 676
Overføring fra departementer	2	2 247 701 000	1 658 823 000	588 878 000
Sum overføringer til fondet		2 321 506 741	1 711 524 065	609 982 676
<i>Overføringer fra fondet</i>				
Overføring til forvaltningsorganer med særskilte fullmakter		-	-	-
Overføringer til andre statlige regnskaper	3	987 928 127	805 060 569	182 867 558
Overføring til kommuner			-	-
Overføring til fylkeskommuner	4	101 699 641	84 000 000	17 699 641
Overføringer til ikke-finansielle foretak	5	112 032 491	97 201 004	14 831 486
Overføringer til finansielle foretak	6	1 388 341	-	1 388 341
Overføringer til husholdninger	5	303 676 135	269 045 390	34 630 746
Overføringer til idelle organisasjoner	5	92 836 665	87 684 343	5 152 322
Overføringer til statsforetak	6	320 302 607	308 837 710	11 464 898
Sum overføringer fra fondet		1 919 864 007	1 651 829 016	268 034 992
Periodens resultat		401 642 733	59 695 049	341 947 684
Disponering				
Overføring av periodens resultat til opptjent fondkapital		-401 642 733	-59 695 049	-341 947 684
Oppstilling av balanse for Landbrukets utviklingsfond				
	Note	2023	2022	Endring
<i>Eiendeler</i>				
Utlån investeringslån IN	7	3 707 071	9 012 332	-5 305 261
Akto LUF - IN	8	-93 574 423	94 463 594	-188 038 018
Oppgjørskonto i Norges Bank		1 139 754 710	543 815 559	595 939 152
Sum eiendeler		1 049 887 358	647 291 485	402 595 874
<i>Fondskapital og gjeld</i>				
Ammen kortsiktig gjeld	9	209 457	269 397	-59 940
Tapsavsetning BU risikolån	10	45 427 007	44 413 926	1 013 080
Opptjent fondskapital	11	1 004 250 895	602 608 161	401 642 733
Sum fondskapital og gjeld		1 049 887 358	647 291 485	402 595 874

Note 1 Overføringer fra andre statlige regnskaper

Renteinntekter	40 605 749
Skogsbilveier, bevilget over kapittel 1149.71	25 199 992
Tilskudd til skog, klima og energiltak over kapittel 1149.73	4 500 000
Fra to Statsforvaltere til ordningen Verdensarven	2 000 000
Fra Reindriftens utviklingsfond til ordningen konfliktforebygg	1 500 000
Sum	73 805 741

Note 2 Overføringer fra departementer

I tillegg til års bevilgningen er det overført 20,448 mill. kroner til samfinansiering av Utvalgte kulturlandskap fra Miljødirektoratet.

Årsbevilgning	2 227 253 000
Overføring fra Miljødirektoratet	20 448 000
Sum	2 247 701 000

Note 3 Overføringer til andre statlige regnskap

Hovedsakelig overføringer til Innovasjon Norge. Det er og overført noe til Landbruksdirektoratet for administrasjon av fondet. Samt en overføring på 3 mill kroner til Miljødirektoratet for tiltak mot villsvin.

Note 4 Overføringer til fylkeskommuner

Rekruttering og kompetansemidler.

Note 5 Overføringer til ikke-finansielle foretak, husholdninger og ideelle organisasjoner

De fleste tilskuddsutbetalinger på ordninger som forvaltes av Landbruksdirektoratet.

Note 6 Overføringer til statsforetak

Gjelder hovedsakelig forskningsmidler som er overført til Norges forskningsråd, skogkultur og skogsbilveier som er overført statsforvalteren, tilskudd til skjøtsel og klima- og miljøprogrammet som er overført NIBIO.

Note 7 Utlån investeringslån Innovasjon Norge (IN)

	2023	2022
Inngående saldo investeringslån IN	9 012 332	23 112 406
Endring i perioden	-5 305 261	-14 100 074
Utgående saldo investeringslån IN	3 707 071	9 012 332

Note 8 A-konto LUF – IN

Landbruksdirektoratet skal i henhold til tildelingsbrevet fra LMD overføre midler terminvis 4-6 ganger per år. IN anmoder om utbetaling ved behov for midler.

	2023	2022
Inngående saldo akonto LUF - IN	94 463 594	112 030 402
Endring i perioden	-188 038 018	-17 566 807
Utgående saldo akonto LUF - IN	-93 574 423	94 463 594

Note 9 Annen kortsiktig gjeld

Utbetalinger som er satt på vent på grunn av manglende opplysninger for utbetaling.

Note 10 Tapsfond BU risikolån

Før 2019 hadde Innovasjon Norge et Tapsfond BU risikolån landbruk (Tapsfondet), men det ble i 2018 avvirket som eget fond. Ved avviking av fondet ble avsetningen til tapsrisiko bokført i balansen i LUF-regnskapet. Tapsavsetningen økes ved utbetaling av nye risikolån (fra Innovasjon Norge), og reduseres ved innbetaling på allerede eksisterende risikolån.

Note 10 Opptjent fondskapital

	2023	2022
Fondskapital 1.1	602 608 161	542 913 112
Fondskapital 31.12	1 004 250 895	602 608 161
Endring i fondskapital	401 642 733	59 695 049

	2023	2022
Ansvar 1.1	2 517 634 240	2 244 118 990
Ansvar 31.12	3 112 005 729	2 517 634 240
Endring i ansvar	594 371 489	273 515 250

Andel ansvar av fondskapital	310 %	418 %

Optimalt sett bør ikke andel ansvar av fondskapital overstige 100%. Bevilgningen har over flere år vært lavere enn tilskuddsrammen. Det har ført til økt ansvar og redusert fondskapital.

LANDBRUKSDIREKTORATET

POSTADRESSE:
Postboks 56, 7701 Steinkjer

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

BESØKSADRESSE:
Innspurten 11D, 0663 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
